

Šiame numery

MESKERIOTOJAI, MASALAS IR DUBURYS.
DIDŽIOSIOS LIETUVOS KUNIGAİKŠTIJOS
1529 METŲ STATUTAS.
GIEDRĖS ŽUMBAKIENĖS EMALIO
TAPYBOS PARODA.
BALIO AUGINO EILERASČIAI.
ALDONOS STEMPUZIENĖS REČITALIS IR
DARIAUS LAPINSKO "EIN THEATER-
STUECK".
O MANE MARCEL DUPRE ISBARĖ.
LANKAUSKO STUDENTAI LIETUVOS
PROVINCIOJE.
DEL "LITUANUS" KRYPTIES.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ IVAIRUMAI.
AKADEMINĖS PROŠVAISTĖS.

DIDŽIOSIOS LIETUVOS KUNIGAİKŠTIJOS 1529 METŲ STATUTAS

I. Knygos konstrukcija

1971 m. rugsėjo mėn. Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas Chicagoje išleido 261 p. knygą, kurios tituliname puslapyje įrašyta: "Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos 1529 metų Statutas. Vertė Jonė Deveikė. Vertimą spaudai parengė, įžangą ir žodynėlį parašė bei bibliografiją sudarė Aleksandras Plateris. Chicago 1971". Kaina \$10.00.

Šios knygos turinį sudaro: 7p. leidėjų žodis. 9—29 p. A. Platerio parengta to L. St. turinio ir LDK teisės istorijos apžvalga. 31—129 p. "... tekstas originalo kalba". 131—147p. "... skyrių ir straipsnių sąrašas". 149—241 p. "... vertimas". 243—249 p. to "statuto vertimo techninių terminų žodynėlis". Gale pateikta bibliografija, vardynas ir dalykų rodyklė.

"Tekstas originalo kalba" perfotografuotas iš leidinio "Statut Velikogo Kniažestva Litovskogo 1529 goda", 1960 m. išleisto Minske ir kurio redaktoriumi pažymėtas akademikas K. Jablonskis. Perfotografuoto teksto puslapių turinys paliktas iš Minsko leidinio, tik išmetus 99 ir 117 p. pateiktus du fotostatus ir todėl perfotografuotas tekstas apima ne 101, bet 99 puslapius. Priedui, padarytas techniškai nelengvas darbas: vieton Minsko leidinio puslapiuose esančių įrašų rusų kalba ir paskirų statuto rankraščių pavadinimų, ten įrašytų kirilicos raidynų, perfotografuotame tekste tie įrašai padaryti lietuviškai, gi pavadinimai transkribuoti lotynų rašmenimis.

Minsko leidinio turinį sudaro: 3—12 p. įžanga, kurioje pateiktas to statuto išlikusių rankraščių aprašymas. 13—30 p. yra akademiko V. Pičetos rašinys "Lietuviškas 1529 m. Statutas ir jojo šaltiniai". 31—131p. to statuto tekstas. 132—216 p. yra to statuto vertimas į rusų kalbą. 217—223 p. yra "priedas; 1529 m. L. St. nežinomo rankraščio antgalviai". 224—251p. yra "Zodynys—komentarai". Kitaip tariant, Chicago leidinys savo konstrukcija kopijuoja Minsko leidinį. Tik toks skirtumas, kad Minsko leidinio šriftas veikia 1,4 mažesnis, tad neperfotografuotose Minsko leidinio puslapiuose tilpo daugiau medžiagos negu atitinkamuose Chicago 1971 m. leidinio puslapiuose. Todėl pvz. skyrių ir straipsnių atnraščių sąrašas, to paties turinio, Minsko leidinyje apima 7 puslapius, gi Chicago leidinyje net 17 p.

Chicago 1971 m. leidinio skyrelyje "Pirmojo statuto rankraščiai ir leidiniai" (14p.) duomenys apie to statuto išlikusius rankraščius ir jų leidinius nepilni ir netikslūs. Žymiausias Lietuvos teisės istorikui ir Lietuvos statuto žinovui prof. Ignui Danilavičiui (1787—1843 m.), kuris ir davė jo žinomų 1529m. statuto rankraščių pavadinimus, buvo žinomi trys rankraščiai "originaline", kanceliarine slavų kalba, būtent: Džialynskio, Slucko ir Firlejų (kuris nėra dingęs, kaip rašoma Minsko leidinyje, o pas-

kui, nepatikrinus to fakto, kartojamas ir Chicago leidinyje), nes anas Firlejų egz., yra Varšuvoje. Biblioteka Narodowa rankraščių skyriuje — signatūra Baw. 952). Toje pat bibliotekoje, Varšuvoje, 1948 m. buvo rastas dar vienas egz. 1529 m. L. Statuto rankraščių, vadinamas Zamoiskių egz., kurio nežinojo I. Danilavičius. Be šių keturių, rašytų kanceliarine slavų kalba, XVI a. kirilicos rašmenimis, yra dar žinomi du to paties statuto rankraščiai, jau lotynų rašmenimis, vertimai: vienas jų vadinamas Svidzino kodeksas, lenkų kalba ir vadinamas Poricko—Pulavų kodeksas, lotynų kalba. Savo turiniu, straipsnių skaičiumi, — Firlejų (I. Danilavičiaus manymu, se-

J. DAINAUSKAS

niausias, surašytas apie 1529m.), Zamoiskių (surašytas tuoj po Firlejų egz.), Džialynskio (surašytas gal apie 1540, bet ne vėliau 1563 m.) ir minėti du vertimai yra artimi. Slucko egz. neabejotinai surašytas po 1566 m., o gal net ir po 1588 m., turi 29 papildomus str., kurių nėra anuose penkiuose rankraščiuose.

Tų rankraščių pilniausias (nes jame netrūksta nė vieno lapo) yra vadinamas Džialynskio rankraštis, kurio pilną tekstą, drauge su Svidzino bei Poricko—Pulavų tekstais ir Slucko bei Firlejų egzempliorių skirtingumais,

visus tekstus transkribavus lotynų rašmenimis, T. Džialynskis 1841 m. išleido Poznanėje. Todėl mokslinėje literatūroje yra žinomi: Džialynskio kodeksas rankraštis ir Džialynskio 1841 m. leidinys. 1854 m. Maskvoje, mūsų laikų kirilicos raidynų, išleido to statuto leidinio pagrindu duotas vadinamas "Vilniaus egz.". Mat, Maskvos leidinio leidėjai nesiorientavo, kad jų pavadintas to statuto "Vilniaus egz." iš tikrųjų yra tas pats Slucko egz. (iki Vilniaus univ. uždarymo jis buvo to universiteto bibliotekoje, o po 1832 m. buvo perkeltas į Petrapilį ir ten pradžioje buvo vadinamas Vilniaus egz. vardu), tuo įvedant ano leidinio išnašose daug painiavos ir netikslumų.

Maskvos leidinio straipsniai, kurių nėra Slucko rankraštyje (nes XIII sk. trūksta dviejų lapų), buvo paimti iš Džialynskio 1841m. leidinio, retranskribuojant jų tekstą iš lotynų rašmenų atgal į kirilicos rašmenis. Todėl dokumentinė Maskvos leidinio vertė yra dar mažesnė negu Džialynskio 1841 m. leidinio. 1880 m. Prahoje dr. Hermenegild Ireček savo leidinyje "Svody Zakonov Slovenskich" įdėjo ir 1529 m. L. Statuto tekstą, perspausdindamas jį iš minėto Maskvos leidinio. 1909 m. Chicagoje išleistas lietuvių kalba "Lietuviškas Statutas Zigmanto I" yra dr. J. Šliupo padarytas vertimas dalies kompiliacijos iš visų trijų L. statutų, parengtos 1800—1801 m. T.Čackio ir 1861 m. pakartotinai Krokuvoje sleistos. Šiandiena tai tik bibliografinė pozicija.

Minsko 1960 m. leidinio pagrindu (kaip apie tai įžangoje rašo leidėjai) paimtas Džialynskio rankraščio tekstas, iš fotokopijos sulgyntas jį su Zamoiskių egz. foto ir Slucko egz. originalu. Gi Firlejų egz. skirtingumai duoti pagal Džialynskio 1841 m. leidinį, retranskribuojant juos iš lotynų į kirilicos rašmenis. Svidzino ir Poricko—Pulavų rankraščiai, Minsko leidinyje, neįtraukti. 1971 m. Chicago leidinio "statuto tekstas", kaip jau buvo minėta, perfotografuotas iš to Minsko leidinio. Tai būtų visi, iki šiol žinomi, 1529 m. L. Statuto rankraščiai ir leidiniai.

Kalbant apie bet kokį naują 1529 m. Lietuvos Statuto teksto išleidimą, reikia skaitytis su faktu, kad nė vienas minėtų spausdintų leidinių neatitinka mokslo reikalavimų, nes juose paskelbti 1529 m. L. Statuto tekstai, transkribuojant juos į mūsų laikų rašybą, parengti labai blogai ir turi daugybę klaidingų, nepilnų įskaitymų.

Minsko leidinio įžangoje (10 p.) rašoma, kad tas leidinys buvo parengtas, sulgyinant skelbiamų ginalais. Atrodo vis dėlto, kad šiginalas. Atrodo vis dėlto, kad šitai leidėjams nepavyko. Gavus Džialynskio rankraščio fotokopiją ir pačiam transkribavus to rankraščio tekstą mūsų laikų kirilicos raidynų, veik kiekviename puslapyje buvo rastos abejonės dėl Minsko leidinio transkripcijos (mat, 16 amž. kirilicos rašyboje raidės "y", "i", "k" bei "suminkštinimo ženklas" yra gana panašios viena į kitą, nekalbant jau apie kitokius rankraščio neaiškumus). Transkribuojant tokį rankraštį mūsų laikų rašyba, net ir tuo pačiu raidynų, ne tik reikia gerai pažinti tokių rankraščių paleografines savybes, suprasti rankraštyje pavartotus sutrumpinimus, bet ir gerai pažinti kalbą, kurią transkribuojamas rankraštis yra parašytas. Tik tada galima prileisti, kad tas, o ne kitas teksto įskaitymas galis būti teisingas, o be teisingo teksto įskaitymo negalima kalbėti apie teksto vertimo tikrumą.

Minsko leidinyje pateikti skirtingumai kitų egzempliorių teksto Chicago leidinyje visai ne-

KERTINĖ PARASĖ

Meškeriotojai, masalas ir duburys

Meškeriojimui masalas ir duburys pasirinkta labai geri. Šitaip sakome, perskaitę Vilniuje leidžiamą mėnesinio žurnalo "Kultūros barai" 1971 m. gruodžio mėnesio numerį Juozo Keliučio vardu paskelbtąjį raštą, adresuotą laisvajai lietuvių išėvijai. Rašte nieko naujo, kas nebūtų kartota iki nuobodumo šimtus kartų visoje tarybinėje periodikoje. O vis dėlto ši syki prie tos nuobodžių košės reikia stabtelėti su pagyrimu. Su pagyrimu? Kam? Ogi okupaciniams meškeriotojams už puikų profesinį savo amato žinojimą.

Juk jeigu ant meškerės kabliuko būtų užmautas Sniečkus ar kitas kuris į jį panašus, kas gi čia ant jo ir kabintųsi. Kas kita jau Juozas Keliučis, kurį išėvijojėje gi daug kas dar atsimeina, pakalba apie jo "viešnages" Sibire ir aplamai apie jo taurią žmogišką laikyseną dabartyje. Pagaliau ir raštas skelbiamas ne "Tiesoje" ar "Komuniste", o išėvijojėje labiausiai skaitomame ir čia neblogai vertinamame žurnale "Kultūros Barai". Geresnio pasirinkimo masalui ir meškerės užmetimui negali ir būti.

— Tai kodėl taip ilgai neužkabinat? — paklaus čia nekantrus meškeriotojas. — Va, tik imkit ir paskaitykit: "Valstybės su skirtingomis visuomeninėmis santvarkomis bei skirtingomis vyraujančiomis idealogijomis stengiasi ir neretai gan vaisingai bendradarbiauja, pavyzdžiui, kultūros, mokslo, technikos bei kitose srityse, tuo tarpu žmonės, susieti gimtosios kalbos, krašto istorijos ir kultūros, bet vienu ar kitu aplinkybių atskirti nuo tėvynės, — neranda su ja bendros kalbos netgi kultūrinio bendravimo plotmėje."

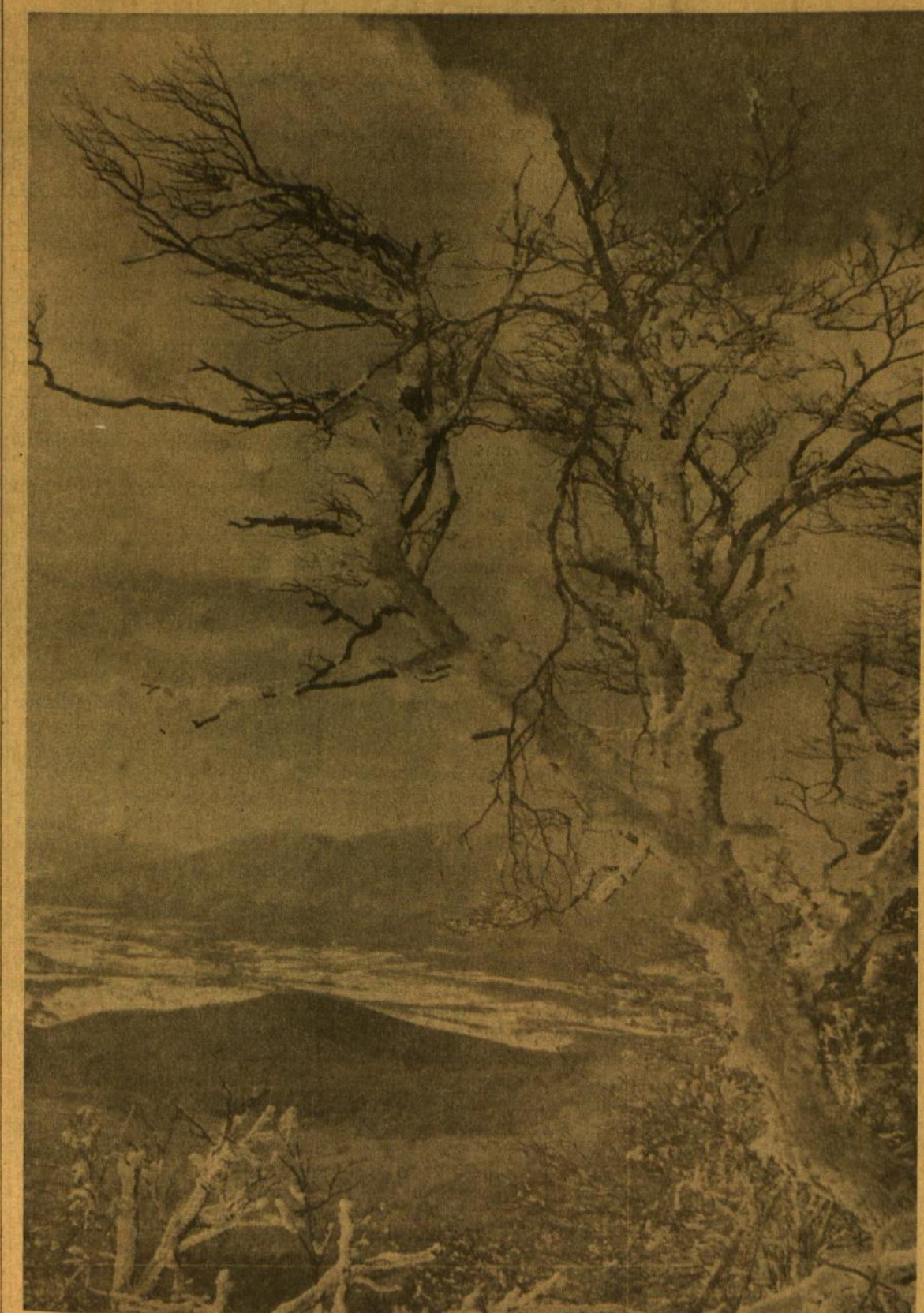
Kaltinimas sunkus. Bet kur kaltininkas? Šią paraštę rašantis, sakysim, labiausiai domisi grožine literatūra, aplamai knyga ir

kultūrinio pobūdžio periodika. Ir jis visiškai nesijaučia, kad nuo šios rūšies pasiekimų tėvynėje būtų atskirtas ar išjungtas iš kultūrinio bendravimo plotmės. Ainaip! Gyvendamas Chicagoje, jis visai laisvai ir be jokių pavoju gali nuvažiuoti į čia pat esantį Cicerio, užėiti į Juozo Kreivėno laikomą tarybinių leidinių knygyną "Spauda", čia užsiprenumeruoti, kad ir tuos pačius "Kultūros Barus" ir šiaip nusipirkti visa, kas tik Vilniuje yra išleidžiama, pradedant Degutytės ir kitų poezijos rinkiniais, Baltušio, Slucko ir kitų prozos knygomis ir baigiant kad ir visais Lenino raštų tomiais. O ar gali Lietuvoj gyvenantis nueiti į kokį nors panašų kabintųsi. Vilniuje ar kitur ir laisvai užsiprenumeruoti išėvijojėje leidžiamus "Aidus", "Metmenis" arba kad ir "Draugo" kultūrinį priedą bei nusipirkti Aisčio ar Niliūno poezijos rinkinius, Alės Rūtos romanus ar Landsbergio dramas? Jeigu ne, tai kas kaltas, jei vilnietis negirdi čikagiečio kalbos, — išėvijos lietuvis ar okupacinį režimą tautai primetęs svetimas?

Bet čia Juozu Keliučiu meškeriojantis, pro ūsą pūsdamas dūmą, vėl taria: "Mes nuoširdžiai vertiname užsienyje gyvenančių lietuvių pasiekimus meškeriojant, mokslo, kultūros srityje, su gera linkinčiu dėmesiu stebime, kaip jų apsilankymai Lietuvoje apvaisina jų kūrybą. Reikia daugiau tokių abipusių kontaktų — dainininkų, teatro, muzikų, apsilankymų, dailės parodų. Žinoma, su viena sąlyga: bet kurie kultūriniai ryšiai, kontaktai neturėtų būti nukreipti prieš Tarybų Lietuvą."

Sakoma: "Mes nuoširdžiai vertiname". Bet kas tie mes? Visuomenė ir žinovai ar tik okupacinio režimo favoritai? Nesipildami čia į visas kultūrinio gyvenimo plotmėje.

(Nukelta į 2 psl.)

Žiema

Nuotrauka Vytauto Mažello

Jos emalio tapyba verta didelio dėmesio

Giedrės Žumbakienės darbų paroda Čiurlionio galerijoje, Chicagoj

Praejusį šeštadienį, sausio 15 d., 7 val. vakare, Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, buvo atidaryta dail. Giedrės Žumbakienės emalio tapybos paroda. Nors ir rekordinis šaltis laužė Chicagos šonus, bet meno mėgėjų jis neišgąsdino, jie gausiai atsilankė į šį atidarymą.

Dail. Žumbakienė su individualia savo paroda Čiurlionio galerijoje pasirodo pirmą kartą. Ji yra turėjusi individualias parodas New Yorke, "Draugo" redakcijos patalpose, Chicago Lawn miesto bibliotekoje, St. Xavier kolegijoje, bet visos buvo daug mažesnės apimties. Šioje parodoje matome 40 emalio kūrinių, sukurty paskutinių metų laikotarpiu.

Emalio tapyba nėra plačiai naudojama, nei lengvai prieinama. Užtat yra retas įvykis pamatyti vien tik išskirtinai šios rūšies meno parodą.

Pats emalio menas yra labai senas, buvo naudojamas jau egiptiečių ir asirietų papuošaluose, vazose ir plytose. Ištos sienos buvo atliekamos emaliu, kur buvo pasiektas ypatingai aukštas šios rūšies meno lygis, kaip pvz. RAMESES III rūmų sienos, kurių puikumo iki šios dienos niekas dar neperlenkė. Europoj, šiek tiek vėliau Kinijoje ir Japonijoje emalio technika buvo taipgi žinoma, naudojamą papuošalams, vazoms, šiek tiek paveikslams, bet daugiausia dekoratyviniams tikslams.

Mene kiekvienas laikotarpis bando išgauti naujus rezultatus senaisiais metodais. Emalio tapyba nėra šio šimtmečio produktas, bet šiandieninis panaudojimas abstrakto ir bedaiškės kūrybos, emalyje išgaunant beveik teptuko brūžius, sakyčiau, daro ją tikruoju XX amžiaus reiškiniu.

Naudojant emali tapyboj ir laimint kūrybingai meniškumą, o ne dekoratyvinius rezultatus, dailininkas turi būti labai pajėgus, kantrus ir pasiryžęs. Jis privalo gerai pažinti spalvas, jų tarpusavio ryšį ir bendrą pojūtį emalio technikai. Lygiai svarbu yra sugebėti panaudoti visus atsitiktinumus, nes, tirpdant stiklo miltelius aukštam karšty, ju

ZITA SODEIKIENĖ

pasitaiko daugiau, negu bet kurioje kitoje tapyboje.

Dail. G. Žumbakienė, pasirinkusi

Dail. Giedrė Žumbakienė.

Nuotr. V. Maželis

kusi šią sunkią emalio techniką, pasiekia gerų rezultatų. Tematika, kuri jos kūriniuose kyla iš pačios gamtos, lengvai pasiduoda šiam išpildymui. Medžiaga, kilusi iš gamtos, grįžta atgal į ją puikiuose spalvų ir formų judesiuose, perleista per dailininkės dvasios prizmę. Grynai abstraktu, naudojant liniją, formą, spalvą ir jų tarpusavio santyki, ji perduoda tą gamtos pulsą, kuris dažnai nėra pastebimas, turintis prieš akis konkrečius objektus.

Dail. Žumbakienės ryškiausias pajėgumas matomas mažesnės apimties kūriniuose. Čia vyrauja stipri kompozicija, intensyvios spalvos, erdvė ir dimensija. Žvelgiant į kūrinius, kaip "Atminties vaizdai", "Sniego kelias", "Vandens gėlės" ar "Vėjo žaidimas", jaučiasi stiprus judėjimas, kuris traukia į save be sustojimo kūrinio paviršiuje. Paveikslas, kaip

pvz. "Sniego kelias", stipriom horizontaliom ir vertikalio formom išgauna ypatingai tapybinį, lengvą mostų judėjimą.

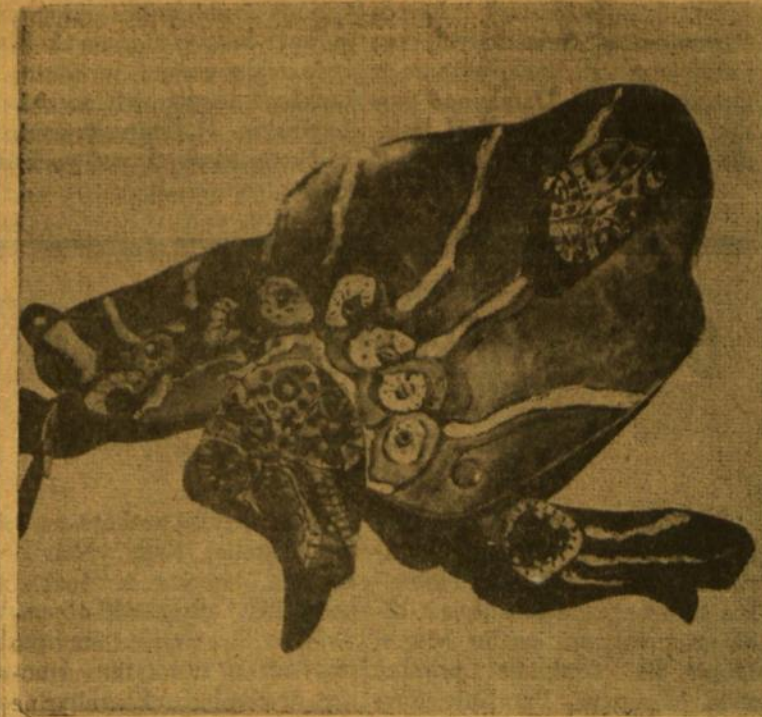
Didesnės apimties kūriniai, kaip pvz. "Spalvų ritmas I" ar

"Spalvų ritmas II", jau nebeturi to intensyvumo kaip mažesnieji. Čia jau atsimuši į plokštumą, gilumos nėra, ryškėja dekoratyvškumas. Daugiau prasikiša pats metalas ir emalis, negu pats kūrinys. Trūksta judėjimo, kuris taip trykšta iš mažesnės apimties kūrinių. Jų stiprumą būtų puiku matyti ir didesniuose plotuose. Emaliai, atlikti ant karpų metalų formų su pratęstu jų pačių formų įreminimu, sudaro įdomų optinį efektą.

Daugumas dail. Žumbakienės kūrinių sudaryti iš atskirų gabalų, išskiriant pačius mažiausius. Čia ir yra sunkumas, kuris virsta kliūtimi sklandžiai kūrybai. Neturint labai didelės krosnies, negalima naudoti norimo dydžio metalų, tokiu atveju, norint atlikti didesnio masto kūrinių, reikia jį durstyti iš atskirų mažesnių gabalų. Vis dėlto daugeliu atžvilgiu dailininkė ir čia tikrai puikiai išlaiko kompoziciją, vientisumą ir spalvas, nežūrint į techniška sunkų paveikslą išpildymą.

Aplamai, ši paroda yra tikrai išskirtinė, ne tik įdomios medžiagos ir technikos naudojimu, bet ir aukštu kūrybiniu lygiu. Dail. Žumbakienė šia paroda užsirekomenduoja kaip energinga, stipri dailininkė. Jos emalio tapyba tikrai yra verta didelio dėmesio.

Paroda Čiurlionio galerijoje vyksta dar ir šį savaitgalį.

Giedrė Žumbakienė. Vabalas (emalis, nuotr. Alg. Kezio, S. J.) Iš parodos Čiurlionio galerijoje, Chicagoj

Giedrė Žumbakienė

Ežero gelmės (emalis, nuotr. Alg. Kezio, S. J.)

Iš parodos Čiurlionio galerijoje, Chicagoje

Juodojo paukščio alegorija

Balys Auginas

S A U K L Y S

Juodo paukščio daina —
Kaip vaivorykštė:
Kraujo ir neviltingas lašai —
Nuo jų dreba
Dangoraižiai,
Mediniai narvai —

Tai jo sudraskytas
Lizdas
Gatvių grandinėse,
Baltųjų platanų
Šešelyje — —

Jo spiegiantis šauksmas
Rūksta
Ugnim ir dūmais —
Ankstybą pavasarį
Nuo medžių dyla žiedai,
Ir pumpurai pritvinksta
Saulėtekui
Šaltą žiemos sekmadienį — — —

SPARNŲ FRAGMENTAS

Džiunglių paukštis,
Trenktas nostalgijos žaibo,
Miršta didmiesčio skynine,
Atogrąžų būgnams
Dundant —

Jo nutrūkus daina
Virpa
Grūdinio akmenų —
Prie pabertų
Nuogandos trupinių — —

Jis grįžo
Atgal namo —
Į drumstą dykumą smėlį —
Juodose plunksnose
Blizga nakties tyla — —

Nuodėgulių smilksta
Polėkiui išplėsti sparnai: —
Juos dar vidurdienį
Kilojo padangėmis
Atvėsęs
Laisvės vėjas — — —

S R A I G Ė

Mes buvome saulės vaikai
Amžių sutemusiam toly —
O tu — kaip Kainas — palikai
Kraujo klane sukritusį
Brolių — — —

Tiesiu tiltą
Tiesiai į tavo širdį —
Per neviltingas bangas,
Per neapykantos ugnį —

Sraigė guli dugne —
(Egoizmo marių kilaute)
Ir negirdi —
O žemė sumišusi šaukia —
Kaip motina
Savo pirmagimio pėdas,
Riedančias
Į bedugnę — —

Taikingas
Blėtų vaškas
Virsta geležim —
Paukščio giesmė
Lyja karštu švintu —

— Grįžk iš kalnų ir pilių,
Kraujo broli —
Tu — upė ledo karste,
Kuri dūsta ir blaškos
Ir numeta į naktį
Tiltą —
(Juo tamsoj pas tave
Ateinu — —)

Apipynėi
Savo gyvenimo karstą
Atsiskyrimo vielom —
(Kad ramybės jūroje
Plauklotum kurčias! — —)
Ir tūnai vanagu —
Įtūžęs ir patylom
Miršti, bijodamas
Pažvelgti saulei
Į akis nors vieną
Kartą — — —

Mes buvome saulės vaikai,
Ir broliai
Žmogaus paskyrimo lemti —
Nūnai tu vienatvės kilaute
Drebi ir kenti,
Ir bežadis likai —
Tyli, ir tyli, ir tyli — — —

O maniau — tu žmogus —
(Kad ir baugus) — :
Mano kraujo pulsas
Ir balsas — —

Saulėlydžio uždangai
Plazdant,
Tave randu
Be žiedų —
Lyg sausą medžio lazda,
Kaip virpančią sraigę
Pajuodusiam
Baimės smėly — — —

DIDŽ. LIETUVOS KUNIGAİKŠTIJOS 1529 METŲ STATUTAS

(Atkelta iš 2 pusl.)

Tuo tarpu Minsko 1960 m. leidinio žodyne, kaip apie tai rašoma ano leidinio įžangoje, žodžių aiškinimai liečia tik 1529 m. statute pavartotą jų prasmę ir kitų teisinių dokumentų (ypač vėlesnių laikų) terminologijai aiškinti negali tarnauti, nes, laikui bėgant, jų prasmė galėjusi pasikeisti (ypač XVII-XVIII a. dokumentuose).

Kitaip tariant, Minsko leidinio žodyne pateikti žodžiai turi tikslą padėti skaitytojui kuo geriau suprasti 1529 m. Lietuvos Statuto tekstą. Tame žodyne žodžiai surašyti kanceliarinės slavų kalbos alfabeto tvarka, o paaiškinimai rusų kalba.

Galutinėje išvadoje Chicagos leidinio žodynėlis, atrodo, turi vien dekoratyvinį valdmenį. Bet

ir tuo atveju, vis dėlto nesuprantama, kodėl nebuvo pateikti paaiškinimai nors ir tokių sąvokų: atidalintas, bajorų teisės ir bajorystė, bausmės, darbai, duoklės, giminytė, grasinimas, įvedimas, kraitis, lažas, maitai, palyda, pasalos, pastotys, pilnametystė, privilegijos, ribos bei ežios, teismo mokesčiai, žemė, paukščių be šunų pavadinimai ir pan., ypač kokia prasme tos sąvokos yra pavartotos 1529 m. statute. "Vardyne ir dalykų rodyklėje", kai kurių tų žodžių paminėjimas, neduodant jokių paaiškinimų, skaitytojui mažai bepadeda.

Paskirti to žodynėlio apibūdinimai irgi nėra vykę. Pvz. "atlyginimas už nusikaltimą" (naviazka), rašoma, kad "yra labiausiai paplitusi bausmės rūšis Pirm. St. baudžiamojoje teisėje". Tai ne-

tiesa. "Naviazka" nėra bausmė, bet vien tik materialinis atlyginimas nukentėjusiam už nuostolius, skriaudas. Bauda, bet irgi ne bausmė, galima būtų pavadinti terminą "vina", kurią nusižėngėlis, paskirais atvejais, turi sumokėti valdovui. Visai nevykęs yra apibūdinimas "tarnai pasientiniai" (putnyje liudi). Lietuvių kalboje čia yra senas žodis "keluotis". "Keliuotis", eidamas jam pavestas pareigas, būdamas valdovo tarnyboje, turėjęs bajorams tolygias teises, bet tai nebuvo "pereinamasis luomas tarp bajorų ir valstiečių". "Tarpostas" (torpostas), tai, tikriausia, sudarytas lietuviškas apibūdinimas "tarpininkas, tarpan stojantis", kaip tai galima suprasti iš K. Jablonskio "Lietuviški žodžiai senosios Lietuvos raštinių kalboje" žodyne pateiktų pavyzdžių. "Tėvonis" (otčič) 1529 m. Statute nėra vien tik, valstietis priištats prie žemės", bet ir "žemės savininkas, valdantis turta, paveldėta iš savo tėvo" (III skyr. 15 str.). "Užstatas" (zastava) paaiš-

kinimas nepateikia dvilypės to žodžio prasmės. "Zastava" šiame statute vartojama dvejopa prasme: 1) "užstatas" (X skyr. 5 str.) ir 2) "karinė užtvara" (II skyr. 2 str). Taip nerūpestingai pateikiant tų kelių žodžių aiškinimus, visai nesuprantamas buvo noras ir tą leidinį įdėti nors tokį "žodynėlį".

Pabaigai dar kelios bendro pobūdžio pastabos. DLK dokumentuose vartotoji kalba yra "kanceliarinė slavų kalba", turinti tas pačias kalbines šaknis kaip ir "bažnytinė slavų kalba". Pažymėtina, kad Valakijoje toji kalba, tenyščių valdovų dokumentuose, buvo vartojama net iki XIX a. pradžios.

Kalbant bendrai apie 1529 m. statuto turinį, negalima teigti, kad "kai kurių straipsnių antraštės neatitinka tų straipsnių turinio" (15 p.), nes originalo tekste to nematyti. Priešingai, kiekvieno straipsnio pradžia, pirmasis jo sakiny, tai antraštės pakartojimas. Tik vienintelis, Dzialynskio egz. (26) 25 straips-

nis, apie statuto papildymo tvarką, neturi jokios antraštės.

Taip pat per drąsu yra diskvalifikuoti 1529 m. Lietuvos Statuto leidėjus, prikišant jiems (27 p.), kad, girdi, jie tą statutą parengė paskubomis, nesisteminę, Nepadarusio statuto teksto analitinio sugretinimo su II-jo ir III-jo Lietuvos Statutų teks-

tais (bent mechaniskai tai bandė daryti T. Čackis, savo, jau minėtoje kompiliacijoje), iš kurio galima būtų daryti išvadas, ar toji ar kita 1529 m. statuto norma jame buvo neaktuali, nevykuli suformuluota ar nepilnai išsprendusi klausimą, bet ir tai galima būtų daryti, tik sugretinus tokią normą su kitais teisi-

niais ar paprotiniais nuostatais, veikusiais prieš II-jo ir III-jo Lietuvos Statuto paskelbimą. Čia galima atkreipti dėmesį į 1529 m. Lietuvos Statuto V skyr. (15) 14 ir (17) 16 str. — apie tai, kas gali būti liudininkais prie testamentų sudarymo. Tų straipsnių (Nukelta į 5 pusl.)

Stempužienės rečitalis ir Lapinsko „Ein Theaterstueck“

Aldona Stempužienė turi ilgą ir ryškią praeitį, kaip rečitalistė. Ypač čikagiečius ji yra apdovanojusi daugeliu koncertų, kurie visuomet pasižymėjo įdomia programa, buvo tobulai paruošti ir ryškiu muzikalumu atlikti.

Apie solistę Aldoną Stempužienę aplamai

Būkime žiaurūs. Ta prasme galėčiau pareikšti vieną savotišką mintį: imant gan plačiu mastu, ne vien lietuvių, bet ir visos Amerikos, o gal ir dar plačiau — mažai rasime solistę ar solisčių turinčių tiek ribotus ir per visą skalę nevisai išlygintus balso išteklius, ir kurie, nepaisant to, galėtų pasiekti tiek ryškaus bendro efekto, kaip Aldona Stempužienė. Jos balsas savo dabartiniame stovyje aukštutiniame registre skamba, kaip šviesus sopranas su gražiomis, laisvai valdomomis aukštomis gaidomis. Šalia to ji gali lyg „persijungti“ į tamsesnę mezosopraninį tembrą žemutinėse gaidose, kurios neskamba tiek natūraliai, bet yra įtikinamos pakankamai. Visa tai yra riboto maštabo, tinkančio mažesniems salėms, daugiau rečitaliams, negu operoms. Jos muzikinei asmenybei daugiau tinka melancholiškai — mistiškos nuotaikos, negu stiprūs dramatiniai akcentai. Tai gal būtų dalį ryškumo jos operinėms rolėms, kurios, kiek teko matyti Chicago operos pastatymuose, irgi būdavo didelių kruopštumu paruoštos, bet neatitikdavo jos rečitalių įdomumo lygio.

Iš kitos pusės: Aldona Stempužienė turi tobulą muzikalumą. Jos dainavime gali pasitaikyti retkarčiais viena kita vokališkai nemaloni gaida, bet užtat yra absoliučiai neklaidinga intonacija net ir moderniosiose atonaliosiose melodijose bei galimoms nugalėti komplikuočiausius ritmus be jokio įtempimo, kaip tai ir matydavome Dariaus Lapinsko kūriniuose. Jos dainavimas turi tam tikrą sunkiai apibūdinamą žanrą, lyg raliavimą, kuris suteikia tam tikro viendumo; kontrastai tarp atskirų kūrinių nuotaikų ir dainų ciklų galėtų būti ryškėsniai. Bet kas svarbiausia: klausant Aldonos Stempužienės, jauti gilaus ir kūrybinio muzikalumo asmenybę, kuri visuomet turi kai ką pasakyti klausytojui.

Ispaniškoji koncerto dalis

Ir sausio mėn. 15 d. įvykęs Jaunimo centre, Chicagoje, jos rečitalis praėjo tokioje pačioje dvasioje. Pirma ciklą sudarė keturi: „Meilės madrigalai“ ispanų kompozitoriaus Joaquino Rodrigo. Šis kūrėjas, gfm. 1902 m., nuo trijų metų amžiaus apakęs, daugiausiai iškilo simfoniniais veikalais, bet yra žinomas ir savo dainomis. Čia girdėti madrigalai kiek skyrėsi nuo įprasto tipo gyvų ispaniškų melodijų: S. Stempužienės išpildyme jos praskambėjo kiek panašiai į lietuviškas raudas. Čia gal kiek kalta ir solistės ispaniška tarena, kuri buvo teisinga, tik kažkaip neturėjo tos kalbos minkštumo bei grakštumo. Bet tai nėra priekaištas; ciklas praskambėjo įdomiai ir nuotaikingai. Ispaniškiau praskambėjo populiari gyva daina „Los Clavelitos“ Valverde.

Dovana iš Lietuvos

Visokeriopa įdomų numerį sudarė jaunosios kartos dabartinės Lietuvos kompozitoriaus Br. Kutavičiaus ciklas „Avinuko pėdos. Visų girma — tai gan

VLADAS JAKUBENAS

pažangus kūriny atspausdintas Vilniuje — tai reiškia praėjus pro „perklausos“ sieta. Jo stilių galėtume apibūdinti akompanimente lyg vėlyvą Debussy (impresionistą), su diatoniška, kiek lietuviškame stiliuje išlaikyta melodija. Sunku pasakyti, kiek plataus masto yra Br. Kutavičiaus kūrybinis talentas, bet šis dainų ciklas rodo aukšto lygio kompozicinę techniką, turi stiliaus vieningumą ir savyje užbaigtą idėją. Tekstas — keleto jaunųjų lietuvių poetų; teksto turinys: aiškiai patriotinis, „tarybinės“ ir šiaip Lietuvos atžvilgiu. Mūsų širdžiai buvo ypač brangūs vienos dainos žodžiai: „Lietuva, Lietuva, Tu man tik viena, tik Tave teturiu“. Ciklas buvo gražiai atliktas ir davė mums progos patirti dabartinės Lietuvos kompozitorių prieauglio aktyvumą. Šios dainos parodo, kad šiuo metu partijos viršūnės ir muzikos kūrybos stilių, matyt, daug nesiskiria ir atsiranda galimumo išeiti iš ankščiau privalomo XIX amžiaus antros pusės romantiško, P. Čaikovskiui artimo, stiliaus, Tarybų Sąjungos praeitin žvelgiant, šioje srityje buvo keletas drastiškų posūkių. Taigi, pasidžiaukime šia prasme laisvesne dabartimi.

Juozo Gruodžio dainos

Juozui Gruodžiui atstovavo keturios dainos. Mūsų publika laikėsi itin kultūringai, nenutraukdama dainų ciklų plojimais. Ji taip pat laikėsi ir J. Gruodžiui skirtose koncerto dalyje, nors čia nebūta jokio ciklo. Ši kartą Gruodžio užgirdome žavėtinai harmonizuotą sutartinės pobūdžio liaudies dainą „Obelėlė“ — vėlesnės kūrybos, jau mums palikus tėvynę; „Esk karvute“ ir dvi kitas, nuosava melodija paremtas dainas, jau iš seniau plačiai žinomas. Pirmose abiejose liaudies dainose A. Stempužienė buvo savo ryškiausioje srityje. „Rudens tylumoje“ — gražiai interpretuota, tik pilnam įspūdžiui reikėtų kiek stipresnio balso. „Rūta“ — dažnai atliekama daina — praskambėjo ypač lėtu tempu, kuris šio straipsnio autorii yra ypač mielas, prisimenant koncertus su Vince Jonuškaite. Lengvesniems balsams tačiau geriau tinka greitesnis dainos tempas, to norėjosi ir šiame koncerte.

Operinės arijos nesudaro šiaip Aldonos Stempužienės stipriosios pusės, kaip tai patyrėm iš jos išleistos to tipo plokštelės. Ši kartą, „Kaukių baliaus“ (Verdi) arijoje solistė gan įtikinančiai „persijungė“ į tamsesnį žemo balso tembrą. „O don fatale“ iš „Don Carlos“ gal neturėjo pakankamą dramatinį akcentą, „bel canto“ vietoje gal norėtųsi stipresnio balso. Visa tai kompensavus užbaigtu muzikiniu apvaldymu, tenka pasakyti, kad abi operinės arijos, nors ir nesudarė ypač iškilusio efekto, bet ir nenublankino bendro koncerto įspūdžio.

Vokiškas įnašas

Gustavo Mahlerio (1860-1911) dainų ciklas „Kindertotenlieder“ sudarė koncerto gana stiprų numerį. Šis į vokiečių-austrių kultūrą visiškai įsijungęs žydu kilmės muzikas, vienas ryškiausių to laiko romantinio stiliaus dirigentų, kartu priklausė prie nedaugelio jo rasės atstovų, kurie bent dalim įėjo į pirmąsias

liū muzikos kūrėjų tarpą. Šalia devynių milžiniškų, puikiomis orkestro spavomis žėrinčių simfonijų, lydimų tiems laikams įprasto padidinto simfoninio sastato arba ir choro bei solistų, G. Mahleris paliko ir keletą ypač ryškių solo dainų su orkestru ciklų; prie jų priklauso ir „Kindertotenlieder“. Šis kūriny pasižymi gilia melancholija, kuri lydėjo šio muziko gyvenimo pabaigą ir atspindėjo jo kūriniuose. A. Stempužienė atliko šį dainų ciklą giliu įsijautimu, išskeldama daugiau mistiškai - melancholišką, negu dramatišką - tragišką jo pradą. Ciklas praėjo puikiame ansamblyje su akompaniatorium Darium Lapinsku, kuriam teko stambi partija su gan ilgomis interliudijomis ir postliudijomis, neabejotinai paties autoriaus sklandžiai pritaikintomis iš orkestro fortepijonui.

Darius Lapinskas ir naujas jo kūriny

Paskutiniu koncerto numeriu ejo didžiausia šio koncerto atrakcija: Dariaus Lapinsko naujas kūriny „Ein Theaterstueck“, pasinaudojant poeto Justino Marcinkevičiaus poezijos žodžiais apie žinomą Pirciupio tragediją.

Darius Lapinskas atskrido mūsų padangėn iš „Vokietijos“, kur jis ilgesnį laiką dirbo Stuttgartio miesto operoje kaip dirigento padėjėjas. Prie mus jis pasirodė kaip drastiškai naujoviškas (bent mūsų padangėje) — kompozitorius tiek pirmame jo kūrinių koncerte, tiek ir pirmose išleistose plokštelėse. Jo seniški veikalai: vienveiksmės operos „Lokys“ ir „Maras“, jo paties inscenuotos, užimponavo naujai, drastiškai, bet įspūdingais, sceniškais efektais. Abiem operom ir buvo pikišama per mažas muzikinės medžiagos krūvis, vyraujant „remplissage“ (pripildymo) elementams orkestro ir sceninio veiksmo eigoje. Bet abiejose operose buvo atskirų puikaus ryškumo muzikinių momentų, kuriuos gali pateikti tik stambus kūrybinis talentas. Toliau D. Lapinskas gam gausiai reikšė kaip dramatinį veiklų režisierius. Jis ir čia buvo įdomus, bet su linkimu prie pasikartojimo. Jo paskutinis sceniškas veikalas: „Il Vigilante del Mare“, vaizduojas Simo Kudirkos tragediją, padarė gerokai mažėjančio efekto. Iš muzikinių įspūdžių pasiliko tik ilgokai išvesta, gražiai D. Kučėnienės atlikta lietuviška rauda. Šiaip gi muzikinė pusė, iš dalies ir sceniškas apipavidalinimas, darė įspūdžio skubotai ir dideliais gabalais vykdomo „remplissage“ laikui ir sceniškam veiksmui užpildyti. Atsimenu, i veikalo galą mane apėmė depresija, kilo kažkoks gaivalingas vidinis šauksmas: „Lapinska, kompozitoriau! parodyk gi savo talentą, kurį juk tikrai turi“. Tuo momentu iš lėto nusileido uždanga...

Atrodo, kad stovime savotiško reiškinio akivaizdoje: kūrybiniu talentu apdovanotas muzikas lyg nebeapsitiki ar savo ar iš viso šių laikų muzika ir įspūdžiui pasiekti griebiasi visokių šaltinių priemonių, pačią muziką nustumdama į tolimesnį planą. O Darius Lapinskas juk tebėra muzikas, ir aukšto rango; tą galėjome stebėti ir puikiai atlikto koncerto akompanavime.

Ši nutolinimą nuo muzikos kūrybos rodė ir D. Lapinsko naujasis veikalas. Tiesa, ir jo pavadinimas „Ein Theaterstueck“, primamas Vokietijos naujų aromantinių kelių ieškojimą laikotarpyje nuo I Pasaulinio karo pabaigos iki Hitlerio įsigalėjimo 1933 m.,

Solistė Aldona Stempužienė ir kompozitorius Darius Lapinskas

nevertė laukti grynai muzikinio veikalo. Jis toks ir nebuvo. Ji sudarė komedijos pobūdžio scenos pasirošimai, atvirai aktorių scenoje vykdomi. Gerasis Jaunimo centro fortepijonas buvo išstumtas, jo vieton pastatytas senasis, kuris tikram veiksmui prasidėjus, buvo vartojamas bent mūsų padangėje visai neįprastu būdu: mušant ritmą ant uždaryto klaviatūros dangčio, tam vartojant ir rankas ir timpanų (simf. orkestro būgnų) lazdeles. Tomis lazdelėmis, o taip pat ir pirštais buvo mušamos ir kabinamos fortepijono stygos, surištos, sudarant vadinamas „clusterchords“ (glaudžias garsų konglomeratas). Berods (tamsioje sunku buvo matyti), pora fortepijono tonų buvo užgauta ir įprastiniu būdu. Dainavimo partiją sudarė pradžioje ilgai tęsiamą vieną gaidą, su mikrofonu iš

plokštelės sudarytu aidu, toliau gi ilgas rečityvas, kuris iš dalies buvo tiksliai parašytas, vietomis kiek liaudiško stiliaus; vietomis jis galėjo būti improvizuojamas panašia linkme. Veikalo gale buvo aukšta gaida dainuojama raidė „r“ tiek solistės, tiek mikrofoninio aido. Visa tai sudarė vis dėlto nelengvą uždavinį, kurį puikiai atliko A. Stempužienė, žanrinės stilizuotės srityje ypač stipri.

D. Lapinsko veikalas buvo savaitė ankščiau „Draugo“ kultūriniam priede vaizdžiai aprašytas gražiam Dailios Kučėnienės straipsnyje. Bet būtų užtekę trumpo apibūdinimo programoje, kaip buvo padaryta G. Mahlerio ciklo atveju. Ir keista, G. Mahleris daugiau įtikino kaip D. Lapinskas. Nežinant turinio, tegalėjome pasakyti, kad po kome-

dijos pobūdžio pasirošimų ir tokio pat stiliaus solistų išėjimo buvo vaizduojama kažkas siaubingo; scenos efektai, šviesiniai ir garsiniai, buvo panaudoti įprastu D. Lapinsko meistriškumu. Muzikos elementas buvo gal neįprastas, bet nebuvo ryškus; jame trūko kažkur kažkokio centrinio, ryškaus taško. Prisimenant dažnus mano Berlyno Muzikos akademijos kompozicijos „Meisterlied“ profesorius F. Schrekerio žodžius: „Es muss etwas daraus werden“ (Kazkas iš to privalo išsirutulioti). Šiuo atveju norėjosi atsakyti: „Es ist nichts daraus geworden; es hat einfach trumpe apibūdinimo programoje, kaip buvo padaryta G. Mahlerio ciklo atveju. Ir keista, G. Mahleris daugiau įtikino kaip D. Lapinskas. Nežinant turinio, tegalėjome pasakyti, kad po kome-

žu kilo iki nelabai įtikinamo „climax“o (ištraukos viršūnės). Ir ...sustojo.

Veikalo visumai norėtųsi prikišti neaiškų perėjimą tarp komedijos ir šurprios, siaubingos tragedijos, kuri mūsų tautos gyvenime tokia ir buvo. Darius Lapinskas pasilieka kaip kūrybinis, kombinatyvaus tipo režisierius ir sceniškų veiklų kūrėjas bei statytojas. Kaip kompozitorius, jis pasilieka rafinuotas, naujoviškas, bet toliau traukiasi nuo tiesioginės kūrybos. Gaila!

Beje, Aldonai Stempužienei, kaip rečitalistei, reikia susirūpinti dikičia: ji galėtų būti daug aiškesnė. Mažiausiai buvo suprantamas vokiškas tekstas, bet ir Broniaus Kutavičiaus cikle kiekvienas žodis mums buvo vertingas; jų daugelio negirdėjome.

Visas koncertas, kiek tai liečia solistę, gal buvo kiek vienodesnės nuotaikos, kaip ankstyvesnės. Čia turėjo reikšmės ir Dariaus Lapinsko veikalas, kuris buvo gan ištestas. „Ein Theaterstueck“ atrodė daug ir ką nepretendavo; ne tiek daug ir davė. Bet, tai buvo įdomi naujiena, pas mus dar visiškai nelaukta rečitalio dalis.

Šviesos ir Santaros Federacijai galime tik padėkoti už taip įdomaus koncerto suruošimą. Aldonai Stempužienei, nepaisant kai kurių priekaištų, linkime toliau žygiuoti iki šiol pasirinktu, įdomiu keliu. Darius Lapinskas yra nebe jaunuolis; jis neabejotinai pats žino, kuriuo keliu eiti. Vis dėlto, vertindamas jo muzikinį kūrybinį talentą, norėčiau palinkėti — nebetolti nuo tiesioginės muzikos kūrybos, išreiklauti iš savės kiekviename veikale kažkokį centrinį momentą ar idėją, nesvarbu kokiame stiliuje ar kokiomis priemonėmis. Tą mes aiškiai radome „Lokyje“ ir „Mare“, to pradėjo trukti jo vėlesniuose sceniškose kūriniuose. Tegu tai vėl atsiranda jo tolimesnėje plėtotėje!

O MANE MARCEL DUPRĖ IŠBARĖ

KUN. J. KUBILIUS

Su malonumu perskačiau 1971 m. pabaigoje „Draugo“ kultūriniam priede Zenono Nomeikos straipsnį apie pasaulyje didžiausią vargonų genijų Marcel Duprė. Šis straipsnis priminė man laimingus, Paryžiuje išgyventus metus. Tarp tų laimingų valandų buvo ir mano susitikimas su Marcel Duprė. Tais metais Marcel Duprė buvo aukščiausiam savo genijaus žydėjime. Visas Paryžius norėjo ir mėgino išgirsti jo improvizacijas. Tik patekti į jo koncertus tai ne man — mirtingajam. O norėjosi, pasiūtiškai norėjosi tą pasaulio gar senybę išgirsti. Sužinojau, kad jis kas savaitę groja, užsidaręs St. Sulpice bažnyčioje, bet neleidiąs niekam to savo grojimo klausyti. Gavęs tikrą žinią apie koncertų laiką ir nutykojė, kada zokristijonas ejo į zokristiją, jam nepastebint, įsprukau į bažnyčią ir pasislėpiau klausykloje.

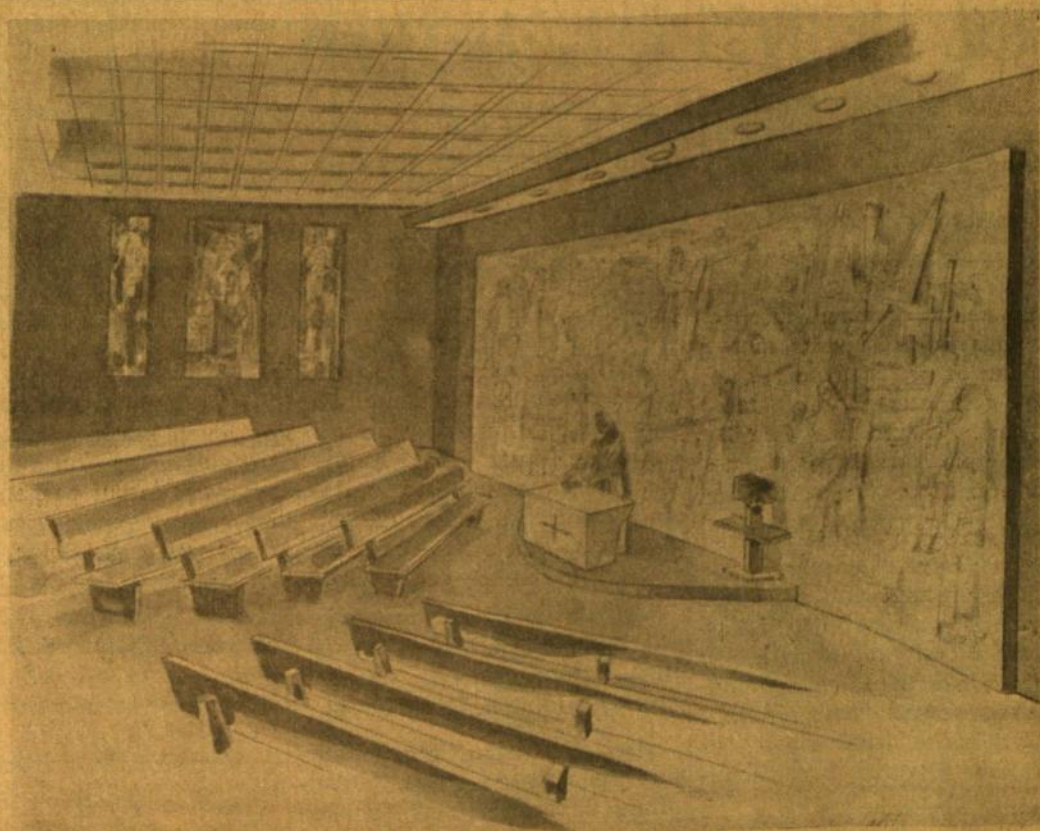
Atėjo Marcel Duprė. Pradėjo lyg bandyti vargonus, juos maičyti, lyg ieškodamas vargonų sielos, vis ryškesnių spalvų, didesnio intymumo su jais. Bet tai netruko ilgai. Vargonai po genijaus rankomis ir kojomis pradėjo šelti kartais lyg baisios audros varjudinti vandenys, kartais dejuoti lyg verkiandčios sielos, atsidūrusios žemės gelmėje. Patys vargonai vis labiau ir labiau atgijo: čia verkia, čia kvatoja, čia žaibuoja neapykanta, čia meilė sužadinti, čia vėl kalnų ir vandens galybė dreba, čia begalinis švelnumu seka pasaką. Klausiau, klausiau laiką ir vietą pamiršęs.

Kelios valandos prabėgo nepastebimai greitai. Kada viskas buvo išsakyta, išverkta ir išdėnuota, paskutinis balsų atsidūsejimas suvirpino St. Sulpice bažnyčioje nuo amžių sustatytus šventųjų, ir visa bažnyčia alsavo šventai, gilia tyla. Viena akia, praskleidęs klausyklos uždangą, stebėjau, kaip genijus užrakins vargonus, ranka, lyg atsivirkindamas, juos švelniai palietė, pats

suklupo, trumpai atsiduso ir greitais, lengvais žingsniais lipo žemyn, rengdamasis išeiti. Netyčia sujudėjau ir jis mane pastebėjo. Ir tada ėmė mane barti. „Ar Jūs nežinote, kad aš draudžiu klausytis šitų mano pasikalbėjimų su vargonais?“ „Žinau“, atsakiau. „Ar jums negėda?“ „Gėda.“ „Tai yra žmogaus apiplėsimas.“ „Taip, tai yra“, prisipažinau ir aiškinau toliau: „Negalėdamas nusipirkti bilieto, bandžiau nors vogčiom išgirsti bent vieną jūsų koncertą.“ Jis žiūrėjo į mane ir į mano nudėvėtą sutaną iš pradžių rūšiai, bet, man bekalbant, jo veidas keitėsi. Sužinojęs, kad esu lietuvis, jis dar

labiau sušvelnėjo, susimąstė ir paklausė: Ar pažįstate Zenoną Nomeiką? „Ne“, atsakiau. „Jis mano geriausias mokiny, kokį tik esu turėjęs vargonų improvizacijos klasėje. Jeigu jis neimprovizuoja ar neimprovizuos geriau už mane, tai jau ne mano kaltė.“

Vėliau dar keis kartus esu Duprė sutikęs Paryžiuje. Esu gavęs iš jo net bilietą į jo koncertą su kortele: „... kad neberekėtų jums vogčiom į mane brantis“. O vis dėlto aš nepasitaisiau visiškai, bet tik išmokau anoje bažnyčioje geriau pasislėpti. Tegu Dievas man atleidžia, o a. a. Marcel Duprė, esu tikras, bus jau man atleides.

V. K. Jonyas

Kultūros židinio New Yorke koplyčias projektas

R. LANKAUSKO STUDENTAI LIETUVOS PROVINCIOJE

Retas užsienio keliautojas prasmunka į Lietuvos provinciją. Bolševikiniais valdomas parankiau mūsų kraštą demonstruoti paveikluotose leidiniuose, kaip "Lietuvos gamta" arba "Tėviškė", negu rodyti jos tikrovę. Kaip iš tiesų atrodo ten atokūs kampai, sužinome įvairiais būdais. Kai kada ir iš rašytojų knygų, nors jų puslapiuose dažnai liejasi taipgi nostalgikai padailinta gamta, su visokiais čyrenimais ir lapelių mirgėjimais. Vis dėlto pasitaiko ir normalaus bei autentiško pavaizdavimo.

Provincijos panorama itin vaizdžiai atsiskleidžia R. Lankausko apysakoje "Džiazo vežimas", prieš kurį laiką atspausdintoje "Pergalės" žurnale. Lankauskas, taikliai frazė, įdomus situacijos pristatymas — tai savybės, dėl kurių R. Lankauskas šiandien pirmąja lietuvių novelistų tarpe. Ir pastaroji apysaka yra puikiai sudėta, sklandina sąmojo, pastabumo. Personazai — jauni mūsų laikmečio žmonės, apdovanoti imlia galvose. Į gyvenimą jie žiūri atvirai, kritiškai, nebijo sarkastiškai paknibinėti įvairius jo aspektus. Lankausko jaunuolių laikysena dauguo primena amerikiečių rašytoją J. D. Salinger "The Catcher in the Rye" stilių.

Keturi studentai — Edmundas, Teodoras, Jurgis ir Markizas — nuvežė Mercedes automobiliu keliauja į Jurgio sesers vestuves. Vežasi džiazo instrumentus, kad ten galėtų pagroti. Kelionės metu pasitaiko įvairių nuotykių. Matome šaunias vestuves. Girdime jaunimo nuomones apie dabartį, aplinką. Taip pat čia pinamas sąmojingas romanisas.

Iš keturių keliautojų Markizas labiausiai išsiskiria skepticizmu ir vakarietiškomis nuotakomis. Jis nepagali kandžios kritikos Lietuvos kultūrai. Neakį galvoja apie lietuviškus filmus: "Ko verti tie jų filmai? Aš jų žiūrėti negaliu. Viskas netikra, dirbtina... ir neoriginalu, surankiota iš kitų filmų arba knygų. Iš visur po truputį... Savo ribotumą jie dažnai dangsto efektingai nufilmuotais kadrais. Pavyzdžiui, senos pilies interjeras, Bacho muzika... O kiek pretenzingumo ir tariamo reikšmingumo! Nesupranta, už ką valstybė jiems pinigų moka".

Už modernų vakariečių meną Markizas atiduotų viską. Deja, tokių brangenybių įsigyti galima tik juodojoje rinkoje. Pavyzdžiui, už knygą "The Jazz Story" jis sumoka net 20 rublių. O tai — maždaug savaitinis darbininko atlyginimas. Saviškai rašytojai Markizui primena karves — "atrajoja tai, ką seniai sukratė".

Kliūva mieštoniškiems snobams, kurie, svečiuodamiesi vestuvėse, stengiasi pabrėžti savo pranašumą prieš kaimiečius ir tuo sukelti jaunųjų stebėtojų panieką. "Mes, matot, inteligentai", iš jų pasipūtimo šaiposi Edmundas. Prie vaišių stalo "ypač maivėsi kelios pretenzingai, bet neskoningi pasirėdžiusios moteriškės, kurios nei iš šio, nei iš to pradėjo demonstruoti savo intelektą, garsiai plepėdamos apie teatrą ir apie kažkokį pažįstamą dramaturgą".

Per vestuves išryškėja jaunimo nepasitikėjimas moralizuojančiais pamokslininkais. "Gauruotas veikėjas iš rajono pabarbeno šakute į taurelę ir atsistojo išrežė pamokančią kalbą jaunavedžiams apie kelius, vingius, žibantį kalnų viršūnę (į jas reikia įkopti) ir dar apie kažką. Tiesą pasakius, aš beveik nieko nesupratau. Velniskai nuobodu buvo jo klausytis".

Ir kitoje vietoje valdžios tūzas piešiamas karikatūriškai: "Aš mostelėjau galva į nusipenėjusį subjektą stambiomis mėsingomis ausimis, labai įtartinais dėbščiojanti į Teodoro barzdą. Mes jam nepatikome. Ir jis mums nepatiko"... "Iš karto matyti, kad save labai reikšmingu laiko, bet man tokie balionai išpūdzio nedaro".

Liečiama ir barzdų nešiojimo konfliktas (šiandien jau nabeaktualus). Universiteto dekanas įspėjo studentą nusiskusti barzdą, nes jis "atrodo iššaukiantis, nerimtai ir nesiderina su tarybinio studento morale." Apysakos herojus Edmundas klausia: "Ką turi bendro barzda ir moralė — iki šiol nesuprantu, nors užmušk". Geras klausimas: su juo Amerikoje vienu metu gerokai pasikamuota.

R. Lankauskas gana vaizdžiai iškelia ekologines problemas — gamtos teršimą, benzino dvoką, nereikalingą triukšmą. "Silvija panoro prisikinti gėlių. Išlipę iš automobilio, ėmė pamažu kopėti didelio slėnio šlaitu. Žmonės čia buvo palikę savo pėdsakus: tai šen, tai ten mėtėsi tušti buteliai, apūdijusios konservų dėžutės, sudraskyti, lietaus ir vėjo išblukinti laikraščiai. Vienos informacijos antraštė skelbė: Draugystės delegacija iš Kongo". Pavaizduojama tarybinei statybai, kurios "kūrinį" monotonią garsį visame pasaulyje. "Gatvėje baltavo nauji stambioploščiai namai. Jie buvo vienodi ir skyrėsi vienas nuo kito tikta balkono spalva".

Štai kaip atrodo idiliškas papūps: "Pievelėje žolė buvo nutrempta ir parudavus nuo karščio, mėtėsi tuščios konservų dėžės, laikraščiai skiautės, saulėje tvykčiojo butelių šukės. Kažkur anapus krūmų klykė tranzistorinis ir stūgavo įkaušusi kompanija".

Kas iš vyresnių išievių neprišimena varganai atrodančios provincijos užkandinės? Pasirodo, jos būklė šiandien ne kiek nepagerėjo. Čia vyrai vis dar trokšta visą Lietuvą pragerti. "Ant aplaistytų metalinių stalų stovėjo degtinės buteliai, alaus bokalai. Musės rėpliojo per maisto likučius, tūpė ant prakaituotų, papurtusių veidų. Baisi nešvara. Musės įkyriai gelia. Užkandinė nėra. Išalkusiems apysakos keliautojams teliko tik du šniceliai.

Nepaisant benzino dvoko, irovniškai, to paties benzino gauti nelengva. "Prie benzino kolonėlės susidarė ilgoka eilė. Grūdosi sunkvežimiai su priekabomis ir lengvieji automobiliai. Sugaišau nemažai laiko ir prisinervinau, kol išspyliau baką".

Lietus lyja. Keliautojams besėdinti užkandinėje kažkoks ilgai pirštis šunsnukis nukniaukia stiklo valytuvus. Ir gaut, žmogau, kitus! Kur eisi, jeigu ne į atsarginių dalių krautuvę. O čia, kaip paprastai, tokių dalykų nėra. Gaudius tarybinės prekybos paradoksu — pačių reikalingiausių dalykų niekad nėra. "To ir reikėjo tikėtis, todėl nei kiek nunešėu jų negavęs", stoiskai ramina save Edmundas. Tuo tarpu "knygų kioske gulėjo Katulo lyrika. Nusipirkau". Žodžiu, tarybinė ekonomija vadovaujasi St. Salkauskio principu — pirmum filosofari, deinde vivere. Civilizacija kol kas gali palaukti. Dėl prekių stokos visur klesti ekonominis nesąžiningumas. Geresnės prekybos galima įsigyti tik "per pažintį", kitaip sakant — už prekybos stalo, kur reikalingos prekės laikomos tik saviems klientams.

Smagiai prasidėjusi kelionė po išpūdingų vestuvių ir nepavykusio romano su Silvija baigiasi

Keramikos kampelis. (Iš Greenwich Willage parodų po atviru dangumi New Yorke). Nuotr. V. Maželio

liūdnojai. Silvija (didelį mokslus kažkur studijuojanti studentė) pradingsta tetos namelyje. "Jurgis liko pas tėvus gražiame kaime. Markizas gulėjo ligoninėje, Teodoras (gaila, kad susipykome) jau seniai namie". Avarijos aplamdytą Mercedesą sunkvežimis tempia į Vilnių. Edmundas, sukaliodamas radiją, užgriebia smagų džiazo ritmą. "Iš karto pasidarė kažkaip linksmiau. Toliau stotis transliavo puikią programą: Duke Ellington, Dizzy

Gillespie, Stan Kenton... Prisiiminiau keletą mūsų koncertų ir ryškim melynoms raidėm parašytą skelbimą ant studentų klubo durų: Groja Kvartetas Mėlynieji Vaiduokliai, ir Teodorą su trombonu, ir Markizą su kontrabosu, ir Jurgį prie mušamųjų, ir save, apglėbusį blizgantį saksofoną, prietemoje skendinčią salę, kai įkvėpimo pagauti šauniai improvizavome..."

Pr. V.

DĖL LITUANUS KRYPTIES

Neseniai "Drauge" pasirodžiusios pastabos apie "Lituanus", 1971 m. Nr. 3 sudaro proga keliais žodžiais pasisakyti keliame ten klausimu: ar "Lituanus" žurnalui vėta tiek vietos skirti nelietuviškų temų raštam?

"Lituanus" bėda visą laiką buvo labai paprasta: nebuvo nei natūraliai rašančių, nei natūraliai skaitančių. Visą laiką lietuviams neapsimoka: kodėl mum prisidėti prie savęs pačių nutauginimo? Bet, kad skaitytu nelietuviai, vilčių nedaug, nors visada viena kita išimtis atsiranda. Profesoriaujantieji ir taip per daug spaudos susilaukia ir neturi didelio noro dar vieną žurnalą užsikrauti. Bet aplamai publikos irgi nėra: jai pritraukti reikia pinigų, žurnalistinių gabumų ir, tur būt, svarbiausia — dienų įvykių, kurie savo keliu patrauktų žmonių dėmesį, prie kurių būtų galima prisikabinti.

Tokia yra buvus padėtis ligi šiol. Bet ji keičiasi. Pasitaiko vis daugiau žmonių, kurie savo akademiniam darbui pasirenka Baltijos kraštus. Association for the Advancement of Baltic Studies atsiradimas tai liudija. Šie, atrod, kaip tik ir sudarytų natūraliausių skaitytojų ir bendradarbių grupę. Tai nereiškia, kad dėmesys kreiptinas vien tik į juos. Bet jie sudarytų branduolį, kuriuo galėtų remtis ir kiti "Lituanus" interesai. Iš kitos pusės, ši grupė mums yra labai pavojinga. Jeigu ji susikurs savo spaudą, ji ne tik prie "Lituanus" neprisi-

dės, bet dar iš mūsų atims ir tai, ką turime. Todėl svarbu prie šios grupės prieiti, kad jie žiūrėtų į "Lituanus" kaip į vieną iš savo profesinių žurnalų. Bet tada reikia jų darbus spausdinti.

Kokia mum iš to nauda? Iš vienos pusės, labai paprasta: "Lituanus" susilauks daugiau bendradarbių, prenumeratorių, bus plačiau paskleistas. Tie bendradarbiai kituose savo darbuose cituos "Lituanus" spausdintą medžiagą, ieškodami to ar kito straipsnio, minės "Lituanus" savo bibliografijose.

Iš kitos pusės, galime tikėtis ir kultūrinio pelno. Beveik viskas, ką esame rašę sveikintaučiams, yra paženklinta ta pačia yda: rašome reprezentacijai, norime pasauliui parodyti, kad ir mūsų tarpe darėsi didelių dalykų. Retam pavyksta parodyti, kad lietuviškų dalykų gilesnis pažinimas gali nuvesti ir visą eilę pasaulinės kultūros klausimų. Menkas pavyzdys. Ar nors vienas lietuvis yra rašęs apie Lietuvį tautinį atgimimą, kaip vieną iš faktorių, kuris privedė prie 1917 metų revoliucijos Rusijoje? Toli gražu tai buvo ne pats svarbiausias faktorius, bet daug pasakantis, kad ir apie Stalino raštus, tautinių mažumų klausimu. Jeigu mum pavyktų nuvesti tautinių mažumų vaidmenį to meto įvykiuose, mes labai praturtintume rusų revoliucijos supratimą. Paimkime dabar Ezergalio straipsnį minėtame "Lituanus" numeryje, ir pamatysime, kiek jis toliau pažengęs šiuo atveju negu mes. Sėk-

DIDŽ. LIETUVOS KUNIGAİKŠTIJOS 1529 METŲ STATUTAS

(Atkelta iš 3 pusl.)

normos, tikriausiai, paimtos iš romėnų klasiškų šaltinių (Ulpianus XX, 10-13, Ins. II, 12). Kitaip tariant, galima manyti, kad ir 1529 m. statuto redaktorius buvo savo laiko geri teisinės literatūros žinovai ir, ją tinkamai panaudodami, mokėjo suformuluoti visiškai savitas normų redakcijas. Panašių duomenų apie kitą, paskirų normų šaltinius, iš kurių galėjusios išsirutulioti tos 1529 m. Lietuvos statuto normos, yra ir daugiau.

Atrodo, kad taip pat nepamatuotas yra teigimas, kad, girdi, Lietuvos Statutą savinasi ir čekai, kaip tai rašoma skyrelyje

mingos ir akademine, prasme rimtos liuanistinės studijos negali būti vystomos izoliacijoje. Studijos, kurios tiesiogiai mūsų ir neliečia, vis tiek gali mum daug padėti. Įteigia naujų temų, nurodo spragas.

Anas toks "Lituanus" numeris buvo sureduotas sąmoningai. Bent aš pats esu įsitikinęs, kad tai mums pati teisingiausia kryptis. Tuo pačiu nematau pavojaus, kad iš "Lituanus" būtų išstumti lietuviškieji dalykai. Jiem visada vietos bus; ypač jeigu atsiras rašančių.

K. Skrupskelis

Red. pastaba. Būtu malonu, kad ir daugiau kas atsiliptų čia keliame klausimu. Periodinėje mūsų spaudoje "Lituanus" yra lyg ir primirštas. Pašnekesiai jo tema būtų labai naudingi paties žurnalo populiarinimui ir jo krypties formavimui.

Moteriškai ir vyriškai paltai (be kailio) valomi ir prosijami už specialią kainą. \$ 1.25 nuo sausio mėn. 14 iki 21 d. H & F NORGE CLEANING VILLAGE 3424 W. 79th St. — 778-9675 Atid. nuo 9 v. r. iki 7:30 v. v. Šešt. iki 6 v. v.

Marquette Medical Building Pharmacy, Inc.

ROBERT J. WIACEK, BSRPH Your Professional Pharmacy

PHYSICIANS' — DIABETICS' — SICK ROOM SUPPLIES ASK YOUR PHYSICIAN TO PHONE US YOUR PRESCRIPTION. FOR PROMPT FREE PICKUP & FREE DELIVERY SERVICE CALL GROVEHILL 6-3535

6132 S. KEDZIE AVE. Mon., Tues. and Thurs. 10-10; Fri. 10-9; Sat. 9-30-6. Closed Sun., Wed.

Lietuvos Statuto kalbą, o ne to statuto turinį.

Teisingam 1529 m. Lietuvos Statuto (lygiai, kaip ir 1566 ir 1588 metų statutų) supratimui būtina turėti teisingai įskaitytą ir moksliškai paskelbtą jo tekstą ir tik po to pereiti prie to teksto vertimo bei komentarų. Užtat bet kokio, pilno klaidingų įskaitymų Lietuvos Statuto teksto, o tuo labiau tokiu klaidingu tekstu paremto vertimo leidimas, nors ir graži išoriniu rūbu apvilktas, tokiame leidiniui niekad mokslinei vertės nesuteiks.

SUSKRIDO SCENOS VETERANAI

Vilniuje praeitų metų gruodžio mėn. Aktorių namuose įvyko Lietuvos scenos veteranų 10-sis suskrydis. Kalbėjo veteranų sekcijos pirmininkė N. Vosyliūtė, K. Jurašiūnas, J. Petrauskas, K. Inčūra, M. Karka (E.)

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radio Valanda jau 30 metų tarnauja New Jersey, New York, ir Connecticut lietuviams! Kas šeštadienį, nuo 5 iki 6 val. p. p., iš WEDV Stoties, New York (1930 kil., AM ir 97.5 meg. FM).

Direkt. — Dr. Jokubas J. Stukas 1467 Force Drive, Mountainside, N. J. 07092 Tel. 232-5565 (code 201)

Kvičiame taip pat klausytis Lietuvos Kultūrinių Vaidų angli kalba, iš Seton Hall Universiteto radijo stoties: (New Jersey WSOU (89.5 meg FM) Pirmadi., 8:05-9:00 v. v. (Vadovauja prof. J. Stukas).

DOVANĖLĖ ŠEIMOMS

Pedagogo VACLOVO ČIŽIŪNO knyga

Šeima Tautinėje Bendruomenėje

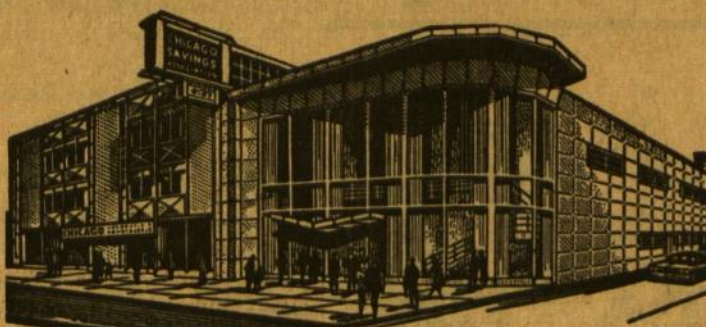
galima gauti pas knygų platintojus.

Knygą užsakyti galima šiais adresais:

LEONAS RASLAVICIUS, 7234 S. Sacramento, Chicago, Ill. 60629, arba

STASYS RUDYS, 415 Plum St., Michigan City, Ind. 46360.

Knygos kaina — \$1.50

Chicago Taupymo Bendrovė turi įvairiausių moderniškai įrengtų taupymo skyrių, lengvas prižiūvamas, greitas patarnavimas, net du kiemai su automobiliams pastatyti, saugumo dėžutės ir kitokie parankumai. Chicago Taupymo Bendrovė yra ne tik lietuvių sostinė, bet ir visų Amerikos lietuvių ir jų organizacijų centras "The Presidential Room" puiki vieta organizacijų susirinkimams bei mažiems banketams reikiama velti.

6%	PER ANNUM	5 3/4%	PER ANNUM	5%	PER ANNUM
ON CERTIFICATES		ON CERTIFICATES		ON ALL PASSBOOK	
OF \$5000.00 OR MORE		OF \$1000.00		ACCOUNTS	
2 Year Maturity		One Year Maturity			

- ★ AR JOSŲ NAMAS YRA PER MAZAS JOSŲ ŠEIMAI?
- ★ AR JOSŲ KROSNIS PASENO?
- ★ AR VASAROS KARŠCIAMS UŽEJS NENORETUMET KVEPUOTI GRYNU SALTU ORU?

★ CHICAGO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ duoda paskolas prieinamoms ir patogiomis išlygomis. \$500.00 ir daugiau, bet kokiems namų pagerinimams. O gal jums reikalingi pinigai kitiems reikalams? Arba gal norite įsigyti nuosavą namą, jei iki šiol jo neturite ir jums nusibodo mokėti aukštas nuomas?

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKITES Į

Chicago Savings and Loan Assn.

PHILOMENA D. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4. Thurs and Friday 9 to 8. Sat. 9 to 12:30

VAKARYKŠTĖS PASAKOS ŠIANDIEN

NIJOLĖ JANKUTĖ

Antanas Giedrius, **AISVYDO PASAKOS**. Ilustracijos ir viršelis Onos Baužienės. Lietuvos knygų klubo leidinys 1971 m. Knyga kainuoja \$3.00, gaunama "Drauge".

Kai lankiau pradžios mokyklą Lietuvoje, rodos, nebuvo gražesnių pasakų, kaip Antano Giedriaus "Sutemų šnekos". Visas užburtų karalaučių, raganų, kerų ir kalbančių gyvulių pasaulis, kuris mane, kaip ir kitus to meto vaikus, supdavo kas vakarą besiklausant motutės pasakojimų, o kas vasarą aplankant senas jaujas, klėtis, gireles ir paupius, dar nuostabiau, dar išraiškingiau atgydavo autoriaus žodžiuose ir žavėdavo be galo.

Dabar, po daugelio metų padaviau to paties autoriaus "Aišvydo pasakas" pradžios mokyklų mokinukei pasiskaityti, bet, deja, rezultatai nebuvo susidomėjimas ar susižavėjimas. Kodėl? Atsakymas paprastas: šių dienų vaikams nebe tokie, kokie buvome mes prieš 30-tį metų, o pasakos čia jiems — dar iš mūsų vaikystės...

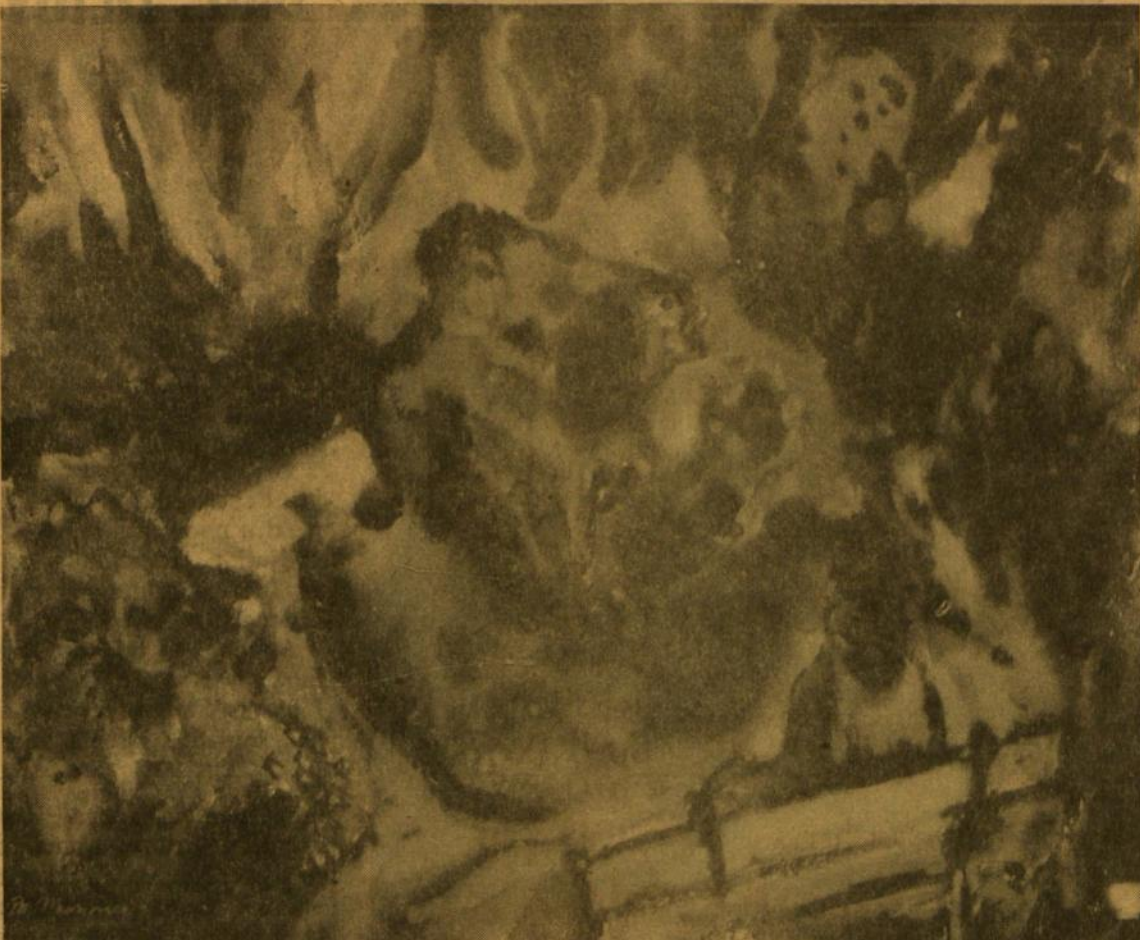
Ne kaimo, o didmiesčio aplinka, ne traukinio ir vežimo, o raketų ir erdvėlaivių amžius, ne rami laiko tėkmė artimam kontakte su gamta, o trankūs didmiesčio tempas supa mūsų mažuosius, darydami didelę įtaką jų skonui ir fantazijai. Jei mes vaikystėje žavėjomės artimam pažįstamų žvėrelių gyvenimu ir tikėjimu, kad žvaigždės — dangaus langeliai, tos pasakos, perduotos mūsų vaikams tokiu pat liaudišku paprastumu, jau nebesiekia tikslo. Tai, žinoma, nereikia, kad kačiuko, šuniuko ar antytės nuotykių neberašytini. Pasakojimas apie šiuos niuką gali būti idomusis ir patrauklesnis, negu astronautų žygliai, jei jame vystysis intriga,

nuotykių seks nuotyki, o keturkojis veiksias turės ryšius, savitus bruožus.

"Aišvydo pasakų" veikėjai — labai simpatingi naminiai gyvūneliai ir paukščiai, gyvena anų laikų Lietuvos ūkininko kieme. Jų veikimo plotmė retai siekia to kiemo tvorą, o jų nuotykių skalė dažnai ribojasi pabėgimu nuo lapės ar vanago. Autoriaus tonas ir kalba (nebevertojamoji diskvalifikacija, neįprastos formos, gausūs maži žibiniai daiktavardžiai) — tikro liaudies pasakoriaus. Tačiau viso to dar neužtenka, kad "Aišvydo pasakos" patrauktų šių dienų vaiką. Jose pasigendi intrigos, veiksmo, ryškių charakterių. Vienos pasakos antelė niekuo nesiskiria nuo kitos pasakos antelės; vienos pasakos šuniukas, toks pat, kaip ir kitos... Lapės bijojimas, grūdėlių lesimas ir upėje plaukiojimas dar nesudaro mažojo skaitytojo smalsumą keliančios intrigos. Nebūtina šių dienų vaikui rašyti apie šiandieną, tačiau būtina rašyti idomiai.

Patiems mažiausiems, kuriems prieš užmiegant "Aišvydo pasakas" skaitys mama, patiks "Sviedinukas" arba "Jie buvo penki". Čia yra daugiau veiksmo ir veikėjų nebe tokie pilki. "Aišvydo pasakų" įžanga "Aišvydas", atrodo, parašyta keistam Aišvydo vardui paaiškinti, ko ji vis tiek nepadarė, tik krinta į akis, kaip nereikalinga. Jei įžangą būtų motutė ar senelis, vieną žiemos vakarą televizijos aparatui sugedus, imtų anūkams pasakoti savo vaikystės nuotykius, šių laikų mažasis skaitytojas priimtų "Aišvydo pasakas" su didesniu dėmesiu.

Onos Baužienės iliustracijos labai gražiai atitinka liaudišką pasakų toną ir yra visai nereikalingos po jomis išspausdintų paaiškinimų.

Bronius Murinas

Vėlyvas vakaras (akvarelė, nuotr. V. Noreikos)

CHARDIN APIE EVOLIUCIJĄ IR KRIKŠČIONYBĘ

JUOZAS PRUNSKIS

Pierre Teilhard de Chardin, nuo kurio gimimo šiemet sueina 90 metų (mirus 1955) yra gili ir šakota asmenybė. Tas Prancūzijos jėzuitas buvo drauge ir filosofas, ir gamtamokslis atstovas, pasižymėjęs geologijoje, paleontologijoje, archeologijoje. Jis buvo vienas iš žmogaus pirmtako, vadinamo Pekino žmogaus, atradęs žemės sluoksniuose. Susidomėjimas Chardinu yra toks, kad JA V-se net įsisteigė jo mokslui studijuoti draugija (The American Teilhard de Chardin Assn., Inc. 157 E. 72nd St., New York, N.Y. 10021). Chardinas buvo įsitikinęs evolucionistas ir ieškojo geriausių būdų religiją suderinti su evoliucija. Šiai temai ryškinti ir buvo neseniai išspausdintas jo veikalas "Christianity and Evolution" (išleido Harcourt Brace Jovanovich, New York, 1971 m., 255 psl. 5.95 dol.).

Pažangus, o ištikimas religinei tiesai

Knygoje daugiausia paskelbti jo nespausdintieji raštai, kurie

pluterio" pagalba. Tačiau tos pabėga, kai vienas jis sukombinuoja susideginimo sceną, o kitos akivaizdoje neva atlieka charikiri apeigas.

Senę Maude suvaidino veteranė aktorė Ruth Gordon. Ji įdomi kalboj, dėl žodžio nelen-danti į kišenę, tokia pat gudruolė, kaip pasirodė "Rosemary's Baby" filme.

Harold rolė atiteko Bud Cort, apskrito veido, dar apskritesnių akių, sustingusios rimtoje minoje burnos aktorui, iš filmo "M * A * S * H".

Filme Harold yra mirtis, o Maude — gyvenimas, ir jie sugėba tai taip suvienodinti, kad gyvenimas vargiai ar yra ver-tas ypatingesnių pastangų.

Filmas gamintojų skiriamas visiems, jauniems su tėvų patarimu. Turint galvojau aukščiau suminėtas žiaurias ir neestetiškas nusižudymo scenas, vargiai ar jis patartinas jaunimui.

Kita priežastis būtų perdėm nihilistinė dvasia visame filme. Viskas iš eilės pajaukiama iki sukarikatūrinimo: kariuomenė, policija, kunigai, vedybos ir t. t.

O susigrūdusiam teatran dartiniam — moderniam jaunimui šis filmas, atrodo, labai patinka. Jaunuolių perkimsta sa-lė leipsta juokais visai ne vietoje. Nei meno, nei jokio skonio — visai pagal šių dienų gyvena-mą dvasią.

atrodė per drąsus anam laikotarpiui, bet kurie jau galėjo pasirodyti dabar R. Hague vertime. Čia ir šakota žmonijos jungtį su Kristumi, panteizmą ir krikščionybę, evoliuciją ir gimtąją nuodėmę, Kristų kaip evoliucijos nešėją ir daug kitų klausimų, ieškodamas naujuosius gamtamokslis atradimus derinti su tikėjimu.

Ne visos jo idėjos ir dabar bus visiems priimtinos. Yra ir kontroversinių dalykų bei radikalesnių, nuo tradicinio mintijimo nutolstančių sprendimų, tačiau Chardinas visą laiką pasilieka nuoširdžiu krikščioniui ir katalikui. Bet jis pažangus. Jis skelbia, kad norėdami pasilikti ištikimi evangelijai, mes turime savo "dvasinį kodą" suderinti su nauju visatos vaizdu.

Naujosios krikščionybės programa

Tam jis net skelbia naują krikščionio gyvenimo programą, tar-damas: "Seniau garbinti reikėdė Dievui teikti pirmenybę prieš daiktus. Jam juos skiriant ir aukojant. Garbinti dabar reikšia pašvesti savo kūną ir sielą kūrybos vyksmui, kad pasaulis būtų pripildytas kietu darbu ir intelektualiu tyrimu.

Mylėti artimą buvo nedaryti jam žalos ir raišioti jo žaizdas. Dabar artimo meilė, neprarasdama savo turėto užuojautos atspalvio, visą savo pilnumą pasiekė, skiriant gyvenimą bendram progresui.

Būti skaisčiam anksčiau reikėdė

čionio gyvenimo programą, tar-damas: "Seniau garbinti reikėdė Dievui teikti pirmenybę prieš daiktus. Jam juos skiriant ir aukojant. Garbinti dabar reikšia pašvesti savo kūną ir sielą kūrybos vyksmui, kad pasaulis būtų pripildytas kietu darbu ir intelektualiu tyrimu.

Mylėti artimą buvo nedaryti jam žalos ir raišioti jo žaizdas. Dabar artimo meilė, neprarasdama savo turėto užuojautos atspalvio, visą savo pilnumą pasiekė, skiriant gyvenimą bendram progresui.

Būti skaisčiam anksčiau reikėdė

čionio gyvenimo programą, tar-damas: "Seniau garbinti reikėdė Dievui teikti pirmenybę prieš daiktus. Jam juos skiriant ir aukojant. Garbinti dabar reikšia pašvesti savo kūną ir sielą kūrybos vyksmui, kad pasaulis būtų pripildytas kietu darbu ir intelektualiu tyrimu.

Mylėti artimą buvo nedaryti jam žalos ir raišioti jo žaizdas. Dabar artimo meilė, neprarasdama savo turėto užuojautos atspalvio, visą savo pilnumą pasiekė, skiriant gyvenimą bendram progresui.

Būti skaisčiam anksčiau reikėdė

čionio gyvenimo programą, tar-damas: "Seniau garbinti reikėdė Dievui teikti pirmenybę prieš daiktus. Jam juos skiriant ir aukojant. Garbinti dabar reikšia pašvesti savo kūną ir sielą kūrybos vyksmui, kad pasaulis būtų pripildytas kietu darbu ir intelektualiu tyrimu.

Mylėti artimą buvo nedaryti jam žalos ir raišioti jo žaizdas. Dabar artimo meilė, neprarasdama savo turėto užuojautos atspalvio, visą savo pilnumą pasiekė, skiriant gyvenimą bendram progresui.

Būti skaisčiam anksčiau reikėdė

laikytis nuošaliai, saugotis susite-pimo. Rytoj gi skaisčybės vardas bus duotas visų pirma sukilinimui (sublimacijai) kūno galių ir visos aistros.

Būti atsivavusiam seniau reikėdė pasyvų dabarties visatos sąlygų priėmimą. Nuo dabar atsida-vimas reikš ristikio kapituliaciją angelo pagriebimui".

Modernusis pasaulis ir krikščionybė

Chardinas evolucionistas ir jis skelbia, kad evoliucija ir krikščionybė pagrindė sutampa, jos viena kitą remia ir papildo, viena kitą daro vaisingesnę. Jis atstovauja kryptijai — "fides quarens intellectum": tikėjimui, ieškančiam proto pagrindų. Chardinas stebi modernųjį pasaulį ir šaukia, kad jis nėra netikintis, o tik staigus įleidimas į jį didelės dozės gyvybinių sulčių daro patį religinį gyvenimą kunkuliuojan-tį.

Anot Chardino, krikščionybė gali atlaikyti tą naują temperatūrą ir naują įtampą, kurią atneša evoliucijos idėja. Krikščionybė išskyla nešama tos modernios minties ir akcijos, prie kurių net patys iškiliai krikščionybės varžovai — kiti tikėjimai — neįstengia prisitaikyti.

Krikščionybės ateitis

Chardinas skelbia: "Anksčiau ar vėliau sielos atsiduos tai religijai, kuri jas labiausiai suakty-

vina kaip žmogiškas būtybes. Kiti taisyti žodžiais tariant, krikščionis-kasis tikėjimas gali turėti vilties dominuoti žemėje tik, jeigu jis, dabar įstengias meilei uždegti pasaulį, pasirodys mūsų protui kaip vienintelis galintis pilnai įprasmin-ti pasaulio dalykus ir jo evoliucija".

Chardinas skelbia ateitį religijai. Jis tvirtina, kad Kristaus at-pirkimas nesiriboja tik mūsų pla-neta, o apima ir galimas protin-gas gyvybes kituose pasauliuose. Jis tiki, kad mokslas ir mis-ticizmas, sulieti draugėn, at-neš naują evoliucinės jėgos potvyr-nį, besisukantį apie Kristų. Char-dinas skelbia, kad pilnai Kristaus dvasia persunktas monoteizmas visada pasiliks, nors visa kita keistusi, atnaujinančiu visatos at-mosfera ir meile pesunkiančiu evoliucija.

Vienintelis kelias...

Chardinas skelbia naują švento-jo sampratą, tardamas: "Krikščio-nis šventasis, kaip mes jį dabar suprantame ir kaip jo dabar ieš-kome, bus ne žmogus, kuris sėk-mingiausiai pabėgs nuo medžiag-os ir ją visai apvaldys, bet tas, kuris sieks visas savo jėgas — aukšą, meilę ar laisvę — pralenkti pačias save ir bendradar-biauti Kristaus pilnutiniame išsi-pildyme ir kuris mums įkūnys savyje ištikimo evoliucijos tarno idealą".

**MARQUETTE PHOTO
SUPPLY**

IR MEGEJAMS

Daug autapypsite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatų bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirink-tus reikmenis ypatingai progai! Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629

Telef. PProspect 6-8998

KUR GALIMA GAUTI BEVEIK VISŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ KATALOGĄ?

Tik dienraščio "Draugo" knygų kataloge yra beveik visos Ameri-koj gaunamos lietuviškos knygos.

"Draugo" spaustuve išleidžia daugiau knygų, negu kitos lietuviškos leidyklos Amerikoje. Taip pat beveik visi leidėjai platina savo knygas per dienraštį "Draugą" ir jo platintojus.

Tuoju rašykite ir prašykite "Draugo" pasiųsti Jums katalogą ir dažniausiai gausite reikalingą lietuvišką knygą arba bus pra-nešta, kur galima ją gauti, jei leidėjas neplatina per "Draugą".

Reikia lietuviškos knygos? Kreipkitės į "Draugą".

**CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION**

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6%

5%

Mokamas už dviejų Mo-ty Certificate apskaita Minimum \$5,000.00 Naujas sukeltas divi-dendlas mokamas už investavimo apskaitas. PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELLO NUOSIMČIUS NUO 1 D Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d. VALANDOS: PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

Visai pagal šių laikų dvasią

STASE SEMENIENE

Gal kam nors ir mirtis gali atrodyti juokinga, kaip ir daugelis dalykų šioje žemėje, tačiau ne taip jau perdėtai, kaip spalvotame filme "Harold and Maude" atvaizduota.

Harold ir Maude susitinka laidotuvių, nes jie yra, beveik ligi savotiško pamišimo, pamėgę jas lankyti. Vieną dieną jų jų žvilgsniai susirakina virš laidojamojo kapo. Harold netgi važinėja lavonvežimiu. Gavęs iš motinos dovanų liuksusinį sportinį Jaguar automobilį, jis tuoj pertaiejo jį į laidotuvių mašiną. Šis vaikinys trankosi tokia mašina todėl, kad yra pats mirties užkerėtas, ypač savo nuosavos. Jis yra tiek užburtas ja, kad ir nenusižudo visiškai dėl vienos vienintelės priežasties, jog tai reikštų taipgi galą jo savižudys-tės fantazijom. Kaip matome, Harold yra jaunuolis, turįs nemažą problemą.

Iš kitos pusės Maude yra 79 metų jaunuomenė, ji tiesiog veržte

veržiasi į gyvenimą. Išsikūrusi geležinkelio vagonė, ji prisikrau-pia įvairių surinktų balastų. Po-piečius ji praleidžia, iškasdama medžius iš gatvių ir persodin-dama juos miškuose. Ji visa al-suoja troškimu gyventi. Ir į lai-dotuves ji teina, kad yra tam tikras laikas gyventi, kaip ir laikas mirti. O Maude visur nori būti laiku.

Šie du keistuoliai išsugalvoja susituokti. Tačiau filmas nėra kokia meilės istorija tarp jau-nuolio ir dvasios jaunuolės. Tai greičiau Haroldo noras įkylėti savo motinai, lygiai kaip tuo pačiu tikslu daroma visa eilė mėginimų nusižudyti: korima-sis, tariamas pasipiovimas, ran-kos nusikirtimas kirvuku, skan-dinimasis, nušokimas su mašina nuo uolos ir t. t. Motinai tiek visa tai apkarsta, kad ji palie-ka visai abejinga jo "išdai-goms".

Ji nutaria, kad Haroldui rei-kia draugės, kurios ieško "kom-

Baltų instituto darbų leidinys Švedijoje

Baltų institutas Stockholme išleido savo pirmą darbų leidinį "Symposium om balterna i Sverige" (Simpoziumas apie baltiečius Švedijoje). Tai didelio formato 113 puslapių iliustruotas leidinys, kurį sudaro 25 moksliniai pranešimai, skaityti praeitą vasarą, birželio 4-6 dienomis, Baltų instituto suorganizuotame simpoziume apie Švedijoje gyvenančių Baltijos kraštų žmonių mokslinę ir kultūrinę veiklą.

Simpoziumas įvyko Stockholme, Haesselby plyje, penkių šlaurės kraštų sostiųjų kultūrinio mainų centre, finansiskai remiant Švedijos vyriausybę. Jame dalyvavo apie 200 baltiečių mokslininkų su svečiais iš Vakarų Vokietijos, D. Britanijos ir Jungtinių Amerikos Valstybių. Per tris dienas buvo perskaityti 25 moksliniai pranešimai, kuriuose buvo apžvelgtas baltiečių atsikėlimas į Švediją 1940-45 metų laikotarpyje, jų kultūrinis indėlis per praėjusį amžių ketvirtį ir pasiekimai kalbotyros, literatūros, istoriografijos ir politinių mokslų srityse. Atskirai reikia paminėti du lektoriaus Juozo Lingio pra-

nešimus, skirtus lietuvių literatūros ir istoriografijos Švedijoje apžvalgoms.

Leidinyje dauguma pranešimų išversti iš švedų, o gale duodamos jų trumpos santraukos angliskai. Leidinys gausiai iliustruotas simpoziumo dalyvių nuotraukomis.

Baltų institutas Stockholme pradėjo veikti neseniai. Jis įsteigtas 1970 kovo 4 ir šiuo metu apjungia apie 30 švedijoje gyvenančių baltiečių mokslininkų, susibūrusių į tris sekcijas: kalbos bei literatūros, istorijos ir visuomenės mokslų. Instituto tikslas — moksliniu tyrimu, mokymu ir studijomis prisidėti prie geresnio Baltijos tautų — estų, latvių ir lietuvių — pažinimo Švedijoje ir pasaulyje.

Baltų institutui Stockholme šiuo metu vadovauja valdybos pirmininkas — latvis dr. Bruno Kalnina, vicepirmininkai — dr. Kajtėnas Čeginskas iš Upsalos ir Estijos švedas dr. Elmar Nyman, sekretorius — estas Arvo Horm ir valdybos nariai — latvė profesorė Rūke - Dravinia ir estas rašytojas Kalju Lepik.

Aloyzo Barono novelės latviškai

Celi un Pēdas (Keliai ir pėdos) Aloyzo Barono novelių rinkinys išėjo latvių kalba. Verė Janis Zariņš, kuris taip pat yra išvertęs ir visą eilę kitų mūsų autorių kūrinių. Dauguma novelių paimta iš pastarosios A. Barono novelių knygos "Išdžiūvusi lanka". Knygos įvadą parašė dr. A. Klimas, aplanką piešė K. Veselka. Knygoje yra aštuonetas novelių. Išleido Treji Varti žurnals, 124 psl., kaina 2 dol., gaunama "Drauge".

150 m. nuo pirmo latvių laikraščio

Šiomet latviai švenčia 150 metų sukaktį nuo pasirodymo jų pirmojo laikraščio "Latviešu Avizes" (Latvių Laikraštis), kuris buvo pradėtas leisti 1822 m. sausio 15 d. Jelgavoje, Latvijoje. Jį leido kun. Carl F. Watson, atrių - skotų kilmės. Laikraštį spausdino Stefengeno spaustuvė Jelgavoje.

Pirmojo numerio vedamajame laikraštis rašė: "Mes mylime latvių tautą, mes mylime latvių kalbą." Laikraščio leidėjas buvo griežtai nusistatęs prieš latvių vokietinimą. Buvo spausdinama daug žinių iš latvių gyvenimo. Šiame laikraštyje buvo dedami vertimai lietuvių dainų ir net vertimai iš Doneičio "Metų". Laikraščio redaktorius tikėjo, kad bendradarbiavimas abiejų tautų — latvių ir lietuvių — yra absoliučiai būtinas; anos dvi tautos visada turi pasilikti vienybėje.

Tos 150 m. sukakties platesnis minėjimas įvyks sausio 29-30 d. Barbizon Plaza, Manhattan, 106 Central Par South, N. Y. Čia bus spaudos paroda ir atitinkamos iškilmės. (jp)

• Dramos aktorėi Antaninai Vainiūnaitėi - Kubertavičienėi 1971 m. sukako 75 m. amžiaus. Valst. teatro dramoje Kaune ji yra suvaidinusi apie 250 vaidmenų.

Chicagos lenkai apie lenkiškus filmus Lietuvoje

Chicagos lenkų laikraštis Dziennik Związkowy (XII.28) rašo, kad ok. Lietuvoj ruošiamasi sukurti didelį istorinį filmą apie Henriką Monte. Dalis filmo bus padaryta Mariamburge, dabar priskirtam Lenkijai, buvusioj kryžiuočių pily, kuri per II pas. karą buvo sugedinta, bet lenkai ją atstatė.

Toliau laikraštis rašo, kad lenkų filmai Ok. Lietuvoj mielai žiūrimi, bet "Kryžiuočiai" negalėjo būti ten rodomi. Filmo režisierius lietuvius ten pavaizdavo gerokai sulaukinėjusius, kurie, užuot dainavę, filme tik kaukė ir rėkė. Kas kita buvo su filmu "Ponas Volodijovskis". Vien Vilniuje 3 ar 4 kinuose vienu metu ėjo keletą savaitių.

Praėjusių metų rudenį Varšuvoj buvo atidaryta lietuvių meninės fotografijos paroda. Išstatyta 120 nuotraukų. Nuotraukos esančios labai geros, ir ok. Lietuvos menininkai yra laimėję kelis aukso medalius ne tik satelitinuose kraštuose, bet ir Italijoje, Britanijoje ir Olandijoje, rašo Dziennik Związkowy.

Mėnulio užtemimas

Sausio 30 dienos paryčiais įvyks visiškas mėnulio užtemimas. Deja, labai nepalankių laiką gamta pasirinko šiam įdomiam reiškiniui. Mėnulis palies žemės šešėlio šerdį (umbrą) 4 val. 11 min. ryto. Užtemimo totalumas prasidės 5 val. 35 min. ir baigsis 6 val. 12 min. Mėnulis nusileis, dar užtemimui nepasibaigus.

Vakarinėj JAV daly užtemimą stebėti bus daug lengviau, nes jis visą įvyks, dar mėnuliui nenusileidus. Palankiausios sąlygos bus Havajuose. Ten mėnulis užtemimo metu bus visai viršum galvos.

Šis užtemimas bus vienas iš pačių trumpiausių. Tęsis tik 37 minutes.

A. R.

Adomas Galdikas

Koplytėlė (Tempera popieriuje)

SOLISTĖS GRINCEVICIŪTĖS SUKAKTIS

Vilniaus spauda plačiau paminėjo neregę dainininkę Beatricę Grincevičiūtę, neseniai, lapkričio mėn. 28 d. šventusią šešiasdešimt metų gimimo sukaktį. Negavusi sistemingo muzikinio išsilavinimo, Grincevičiūtė į dainininkės kelią skverbėsi savo jėgomis.

B. Grincevičiūtė 1937 m. lapkričio mėn. 27 d. pirmą kartą dainavo per Kauno radiją, gi 1944 m. Kauno konservatorijos salėje surengė pirmąją dainos recitalį. Dainininkė nuo 1946 m. buvo Vilniaus radijo solistė. Ji vėliau labai išpopuliarėjo ir ypač pasižymėjo jos atliekamomis liaudies dainomis. Apie liaudies dainų atlikimą Beatricė sako: "Dainuodama aš noriu, kad būtų laisvė, kad būtų daug oro, kad būtų erdvė. Kai dainuoji liaudies dainas, tau yra duota ta galimybė".

Mėgiamoji dainininkė yra daug dirbusi Aklujų draugijai. (E.)

VYRAUJA RUSAI

1971 m. gruodžio mėn. Vilniaus ir Kauno dramos teatruose vyravo rusų dramaturgų veikalų pastatymai. Kauno dramos teatras gruodžio 11 d. pastatė M. Roščino pjesę "Valentinas ir Valentina" (vaizduojamos rusų karių pažiūros į gyvenimą). Režisavo L. Lurje, viename vaidmenų (senelės) pasirodė A. Vainiūnaitė - Kubertavičienė, atžymint 75 m. jos gimimo sukaktį. Vilniaus akad. dramos teatre taip pat įvyko premjera — A. Volodino pjesė "Dulcinėja iš Toboso". Režisavo I. Bučienė. (E.)

NAUJA PJESĖ KLAIPĖDOJE

Klaipėdos teatrui paminėjus 25 metų veiklos (bolševikmečių) sukaktį, teatras pastatė Algimanto Zurbos dviejų veiksmų pjesę "Nemylėk manęs".

KUN. J. VENCKUI 75 METAI

Gausus mūsų spaudos bendradarbis, Kaune baigęs biologijos studijas ir Miunchene išklauses medicinos kursą, teologas, kun. Juozas Venckus, S.J. yra gimęs 1897 m. sausio 16 d., taigi šiomet sulaukė 75 m. amžiaus. Buvo įeizuitų gimnazijos Kaune mokytojas, studentų kapelionas, moksleiviams ir studentams rekolekcijų vedėjas. Profesoriaus Madride, Georgetowno universitete Washingtone, Montevideo mokslo įstaigose Urugvajuje. Ir dabar vis bendradarbiauja išėjvijos spaudoje.

PREZIDENTO PORTRETISTAS

Prezidento Nixono oficialų portretą tapyti išrinktas dail. A. Wyeth, tačiau jam prezidentas pozuos tik tada, kai jau nebebus Baltuosiuose Rūmuose.

MIRĖ RASYTOJĄ M. SMITH

Slaugymo namuose Shelton, Conn. mirė rašytoja Betty Smith, sulaukusi 75 m. amžiaus. Iš jos dviejų veikalų: "A Tree Grows in Brooklyn" ir "Joy in the Morning" buvo susukti filmai.

50 M. LAISVĖS VARPUI

Amerikos lietuvių dovanotas Laisvės varpas buvo 1922 m. sausio 12 d. atgabentas į Kauną ir įkeltas į Karo muziejaus bokštą. Taigi šiomet nuo to įvykio sueina 50 m. Atmintinas prasmingas įrašas tame varpe: "O, skambink per amžius vaikams Lietuvos, kad laisvės nevertas, kas negina jos".

40 M., KAI NEBETURIME DAIL. SKLĖRIAUS

Dailininkas Kajtėnas Sklėrius - Sklėrys mirė 1932 m. sausio mėn. 14 d., būdamas 55 m. Yra nutapęs eilę gerų portretų, reikšėsi akvarelėje, buvo pamėgęs peizažų tapybą.

• Liaudies šokių ansamblis "Rasa", Romo Galinio vadovaujamas, praėj. metų gruodžio mėn. įvykdė 10 dienų koncertinę išvyką Lenkijos miestuose. Ansamblis, priklausęs Žemės ūkio statybos projektavimo institutui, pirmąsias koncertavo Liublino mieste, kur centrinė aikštė pavadinta Lietuvos vardu. Dar koncertavo Tomšove, Chelme, Zamosce, Krasnike, pagaliau, Varšuvoje ir Gdanske. Koncertą Varšuvoje sekė ir Lenkijos sostinėje gyvenę lietuviai. Išvykoje dalyvavo prie liaudies instrumentų grupės sudarytas "Armonikos" ansamblukas. Buvo ir keli solistai. (E.)

• Gruodžio mėn. vidury Vilniaus Filharmonijoje gastroliavo Italijos svečiai, Sasari miesto kamerinis choras. Jis atliko G. Rossini Mažąsias iškilmingas mėsias. (E.)

Suomijos meteoritas

Praėjusiais metais rugpjūčio 2 d. 3 val. 45 min. po pietų didelis griausmas ir trenksmas sukrėtė Suomijos salą Haveru. Po kelių minučių buvo surastas triukšmo kaltininkas, pusketvirtu svoro meteoritas, nukritęs į ūkininko Tor-Erik Andersson daržinę. Jis pramušė daržinės stogę skylę ir perėjo per ant žemės gulėjusį medinės dėžės dangtį. Kai jį surado, jis dar buvo šiltas, beveik apvalus akmuo, aprauktas plonu ištirpusio akmens sluoksniu. Jo vidus sudarytas iš tamsiai pilkos kristalinės medžiagos. Turi savy mažų deimanto gabaliukų.

A. R.

NAMŲ TAISYMO DARBAI

Stalpus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prielaima kaina.

SKAMBINTI RE 7-9615

PARDAVĖ HERDERIO LEIDYKLĄ
Herder & Herder leidyklą New

Yorke, vieną didžiausių katalikiškų knygų leidyklų JAV-se nupirko McGraw-Hill Book bendrovė.

HIGH RATES

5% Per Annum
Passbook Accounts

PAID QUARTERLY

— AT —

6% Per Annum
\$5000 or more
Certificates
2 year min.

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASS'N

HIGHEST RESERVES

4071 Archer Avenue

Chicago, Ill. 60632

TEL. — LA 3 - 8248

(West of California Avenue)

5 3/4% Per Annum
\$1000 or more
Certificates
1 year min.

5 1/2% Per Annum
Investment
Bonus
Certificates

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktorai

Trys Moderniškos Koplyčios

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefoias — YArds 7-1741-2

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIK & EVANS

6345 SO. WESTERN AVE.

TRYS MODERNISKOS

AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

— TĖVAS IR SŪNUS —

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS

2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6

1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE

Tel. VIrginia 7-6672

2424 W. 69th STREET

Tel. REpublic 7-1213

11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill.

Tel. 974-4410

PETRAS BIELIŪNAS

4348 S. CALIFORNIA AVE.

Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE.

Tel. VArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET

Tel. VArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE.

Tel. VArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL.

Tel. OLYmpic 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS

649 East 162nd Street South Holland

10821 South Michigan Avenue, Chicago

TEL. — CO 4-2223

Perskaite Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

NOW ...

Earn interest from date of deposit to date of withdrawal on Regular Passbook accounts.

INTEREST COMPOUNDED DAILY.
PAID QUARTERLY
We pay highest rates permitted by law.

ASSETS OVER \$160,000,000
RESERVE OVER \$14,500,000

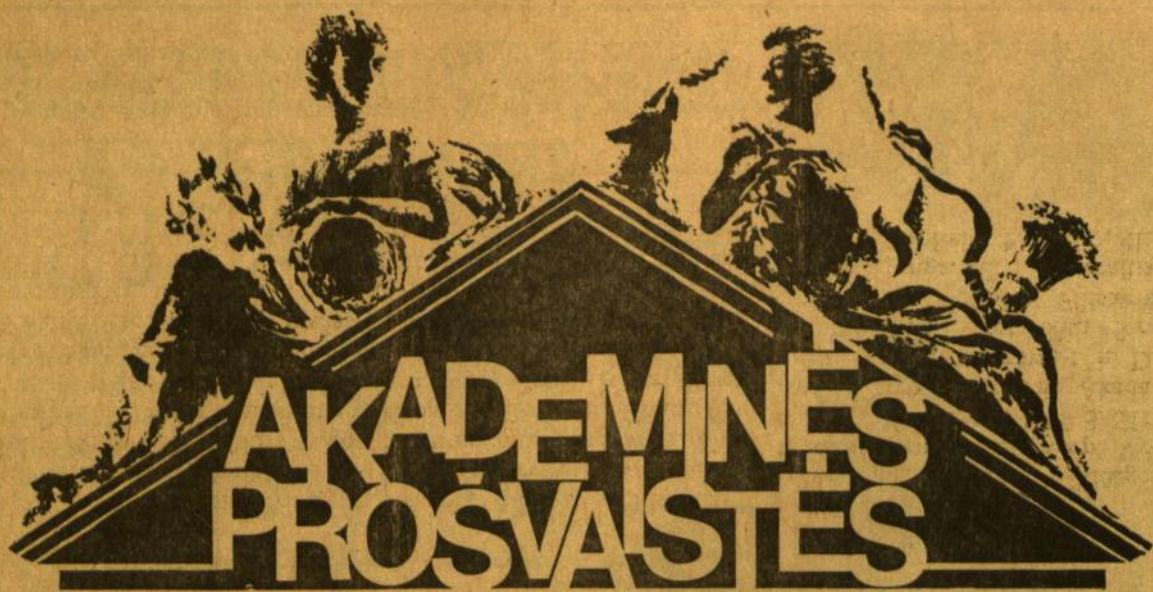
STANDARD FEDERAL

SAVINGS and LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 ARCHER AVENUE AT SACRAMENTO • CHICAGO, ILLINOIS 60632 • 847-1140

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 5 p.m.

Saturday, 9 a.m. to 12 Noon — Wednesday, no business transacted.

REDAGUOJA JÜRATĖ JASAITYTĖ, 6922 S. OAKLEY AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60636

PAGALIAU ATSIKRATYKIM MAŽUMO KOMPLEKSO

Dažnai girdime lietuvius sakant, kad Lietuva maža ir užtai ji nieko negali. Bet ar tai teisybė? Ar tie patys žmonės sakyti, kad Airija ir Izraelis maži? Gi šie kraštai turi mažiau gyventojų už Lietuvą. Ar anai kalbantieji sakyti, kad Šveicarija ir Olandija mažos? Šių dviejų valstybių ir žemės plotai yra žymiai mažesni už Lietuvą.

Jeigu tokios nuomonės būtų retos, tai nebūtų verta ir jas ir dėmesį kreipti. Tačiau šitokios mažumo komplekso persunktos kalbos pasigirsta gana dažnai. Nesmagu, kai jas girdime mūsų vyresniojo kartoj. Dar baisiau yra jas išgirsti net vadovaujančių asmenų lūpose. Nenustembam tad, išgirdę panašias kalbas ir jaunesniųjų tarpe.

Tiek atskiri asmenys, tiek ir mūsų veiksniai dažnai tiesiogiai ir nekonstatuoja, kad Lietuva ir kiti Baltijos kraštai esą maži, tačiau tiek jų išvystytos teorijos, tiek ir jų elgesys liudija šią nepagrįstą galvoseną, naudojamą kaip neginčijama tikrovė.

Todėl Lietuvos ir Pabaltijo dydis įdomu čia ir panagrinėti. Ar nebūtų nuostabu, jeigu ji rastume arčiau viso pasaulio valstybių vidurkio?

Atsivertę Life "Atlas of the World" 89 puslapį, randame lentelę, vadinamą "kraštas gyventojai ir plotas". Čia pat sako, kad statistika paimta iš Jungtinių Tautų šaltinių ir šis leidinys yra "copyrighted" 1968 metais. Visą jį peržiūrėję, pasigendame Baltijos kraštų. Tad tenka remtis Sovietų 1970 metų surašymu. Šie skaičiai buvo atspausdinti tiek lietuviškoje, tiek ir kitų pabaltiečių spaudoje:

Kraštas	Gyv. skaičius	Plotas, kv. myl.
Lietuva	3,128,000	25,200
Latvija	2,364,000	24,600
Estija	1,365,000	17,000
Pabaltijo suma	6,857,000	67,200

Gyventojų skaičius

Peržiūrėjus nepriklausomų kraštų gyventojų skaičių lentelę, tuoj krinta į akis Europos šešios "pašto ženklų" valstybės — Andora, Lichtenšteinas, Luxemburgas, Monaco, San Marino ir Vatikanas. Jos būna pravedžiuojamos "pašto ženklų" valstybėmis, nes nemaža dalis valstybės pajamų gaunama, pardavinėjant gausius savo pašto ženklus pasaulio filatelistams. Nors šios valstybės yra visos mažesnės už Lietuvą, tačiau jos yra laisvos ir nepriklausomos. Ir jos dar yra tik dalelė visos eilės kitų mažesnių valstybių tarpe. Kitos valstybės su mažesniu už Lietuvą savo žmonių skaičiumi yra: Europoje — Albanija, Airija, Islandija ir Malta; Afrikoje — Botswana, Centro Afrikos Respublika, Congo, Dahomey, Ekvatorinė Guineja, Gabon, Gambija, Libėrija, Libija, Mauritania, Mauritius, Sierra Leone, Somalijos Respublika ir Togo; mažesnės už Lietuvą arabų valstybės — Bahrainas, Jordanija, Kuwait, Libanas,

ALGIS KAZLAUSKAS

Muscat ir Oman, Satar, Pietų Jemenas, Trucial Valstybės ir šaliai Izraelis; Vidurinėje Amerikoje — Costa Rica, El Salvadoras

Vytautas Narutis, visuomenės gerai pažįstamas studentas, II PLJK Programos komisijos narys, skaito paskaitą Studentų ateitininkų žiemės kursuose, Dainavoje. Kursų aprašymą rasite Ateitininkų skyriuje, "Draugo" pirmoje dalyje

Nuotr. J. Abromaičio

ras, Hondurasas, Nicaragua ir Panama (vien tik Guatemala savo skaičiumi vos pralenkia Lietuvą); Pietų Amerikoje — Paragvajus ir Urugvajus; Karibų salose — Barbadosas, Jamaika, Trinidadas ir Tobago; Azijoje — Mongolija, Laosas, Bhutan ir Sikkim (Himalajuose), Maldive Salos (žemiau Indijos) ir Singapuras; Okeanoje — Naujoji Zelandija, Nauru, ir Vakarinė Samoa.

Štai ir išvardiname 53 valstybes, mažesnes už Lietuvą. Suskaičiavus visas valstybes lentelėje, randame 142. Tad Lietuva yra didesnė už visą trečdali visų valstybių. Nebūtina čia remtis vien statistiniais duomenimis. Yra dar nemažas skaičius kraštų, kurie vos tik vos savo gyventojais praešė Lietuvą. Dar čia neminėti kraštai, kurie gyventojų skaičiumi vos vos prašoka Lietuvą. Tai vis gerai žinomi, nepriklausomi kraštai: Norvegija, Bolivija ir Dominikonų Respublika, o Afrikoje — Burundi, Chad, Guinea, Ivory Coast, Niger, Rwanda, Senegalija ir Zambija.

Manytumėm, kad valstybės, kurios nėra dukart už Lietuvą didesnės, dar gali būti visai panašios į Lietuvą savo svarba tarptautiniuose santykiuose. Tokios valstybės yra: Danija, Suomija, Šveicarija, Syrija, Jemenas, Haiti, Guatemala, Ecuadoras, o Afrikoje — Kamerūnas, Magasi Respublika, Malvi, Mali ir Aukstienioji Volta.

Tad suskaičiavus visas minėtas valstybes, matom, kad Lietuva gali bendrauti beveik lygiomis

su daugiau puse viso pasaulio valstybių.

Žemės plotas

Pažvelkime dabar į žemės plotą. Plotas yra didelis dalykas, nusakantis valstybės dabartinį pajėgumą arba bent tos valstybės ateities potencialą. Mažesnės valstybės negu Lietuva žemės plotu yra: Europoje — Albanija, Andora, Belgija, Danija, Liechtenšteinas, Luxemburgas, Malta, Monaco, Olandija, San Marino, Šveicarija ir Vatikanas; Azijoje — Bahrainas, Bhutan, Izraelis, Kuwait, Libanas, Satar, Sikkim, Singapūras ir Taivanas; Šiaurės Amerikoje — Barbadosas, Costa Rica, Dominikonų Respublika, El Salvadoras, Haiti, Jamaika, Trinidadas ir Tobago; Afrikoje — Bhutan, Burundi, Equatorial Guineja, Gambija, Maldive Salos, Mauritius, Rwanda ir Togo. Okeanijoje — Vakarinė Samoa. Tai yra apie ketvirtadalis viso pasaulio valstybių, o tačiau mažesnių ploto atžvilgiu už Lietuvą.

Iš šių palyginimų galime matyti, kad Lietuvos nesėkmes negalime grįsti vien mažumo argumentu. Ypač neturėtume tuo grįsti savo neveiklumą ir rankų nuleidimą, akivaizdžiai matydami, kad ir Lietuvos laisvės siekiam, yra nemažiau pagrįstas kaip ir kitų.

SUSIPAŽINKIME SU VALDŽIOMIS

Skaitytojų pageidavimu skelbiame įvairių jaunimo organizacijų valdybų adresus.

Studentų ateitininkų sąjunga
SAS valdybos pirmininkė: Jūratė Jasaitytė, 6922 S. Oakley, Chicago, Ill. 60636.

Chicago Draugovės pirmininkas: Jurgis Bradūnas, 6515 S. Rockwell, Chicago, Ill. 60629.

Akademinių skautų sąjūdis
ASS Vadijos (CV pirmininkas, fil. Liūtas Grinius, 3876 Casteleman Str., Riverside, Calif. 92503.

ASS Chicago skyriaus pirmininkas, fil. Raimundas Korzonas, 2725 West 84th Pl., Chicago, Ill. 60652.

Sąjūdžio padalinių Chicago skyriaus pirmininkai: Korp! Vytis, senj. V. Štuopys, 1509 S. 51st Ave., Cicero, Ill. 60650. Akademikų skautų draugovė, t. n. D. Baraitė, 3723 West 68th Str., Chicago, Ill., 60629. Filisterių skautų sąjunga, fil. J. Totoraitis, 5133 N. Canfield, Norridge, Ill. 60656.

L.T.S. Korp! Neo-Lithuania
Vyriausios valdybos pirmininkas: fil. Jonas Valkiūnas, 6509 S. Talman, Chicago, Ill. 60629.

Chicago skyriaus pirmininkas: fil. Alvydas Jonikas, 6346 S. Washtenaw, Chicago, Illinois, 60629.

KONGRESINĖS INFORMACIJOS

DEMESIO! DEMESIO!

JAV Lietuvių Bendruomenės Vidurio Vakarų apygardos valdyba Jaunimo kongresui paskirtų 34 jaunimo atstovų rinkimus nutarė prarasti apylinkėse taip, kad kiekvienos apylinkės jaunimui būtų atstovaujama. Todėl atstovų skaičius paskirstytas šitaip:

Aurora — 1 atstovas
Beverly Shores — 1 atstovas
Bridgeport — 1 atstovas
Brighton Park — 3 atstovai
Cicero — 3 atstovai
East Chicago — 1 atstovas
East St. Louis — 2 atstovai
Gage Park — 2 atstovai
Grand Rapids — 2 atstovai
Hot Springs — 1 atstovas
Kenosha - Racine 2 atstovai
Lemont — 2 atstovai
Marquette Park — 5 atstovai
Melrose Park — 1 atstovas
Milwaukee — 1 atstovas
Omaha — 2 atstovai
Rockford — 1 atstovas
Roseland — 1 atstovas
Waukegan — 2 atstovai.

Balsuoti gali kiekvienas jaunuolis, sulaukęs 16 metų. Kandidatus gali išstatyti: 5 jaunuoliai savo parašais 1 kandidatą. Rinkimų pravedimu rūpinasi JAV LB Apylinkių valdybos. Rinkimų pravedimo būdą nustato apylinkės valdyba.

*

II Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso atstovų rinkimų taisyklės buvo priimtos 1971 m. rugpjūčio mėn. 22 d. II PLJK komiteto posėdyje. Atstovų skaičius nustatytas 250. Jų rinkimų tvarką nustato kiekvienas kraštas atskirai pagal šiuos reikalavimus: a) atstovo amžius ribojamas 18-30 metais, b) jis turi vartoti lietuvių kalbą, nes oficialioji Kongreso kalba yra lietuvių kalba, c) taip pat pageidaujama, kad atstovas aktyviai reikštųsi jaunimo ir apskritai lietuvių veikloje, d) sąlygos atstovams rinkti sudaromos visiems lietuvių organizacijų nariams ir taip pat organizacijoms nepriklausančiam jaunimui tarp 16 ir 30 metų.

JAV atstovų rinkimai vykdomi reguliariomis JAV LB apygardomis, lietuvių jaunųjų visuotiniu, lygiu, tiesioginiu ir slaptu balsavimu. Atstovus renka lietuviai nuo 16 - 30 metų amžiaus. JAV yra paskirta 90 atstovų, kurių skaičius skirstomas apygardomis taip: Vidurio Vakarų — 34,

Slidininkų malonumai žiemą.

Nuotr. V. Mažello

ŽIEMOS STOVYKLOS PRISIMINIMAI

New Yorko — 13, Detroito — 7, Hartfordo — 7, New Jersey — 7, Pietryčių — 7, Klevelando — 6, Bostono — 5 ir Vakarų — 4.

Kanados atstovai skirstomi jaunimo organizacijoms ir apylinkėms. Po du atstovus paskirta Kanados LB Jaunimo sekcijai, ateitininkams ir skautams; sporto sąjungai skiriamas vienas atstovas. Kiti atstovai bus renkami Kanados LB apylinkėms.

*

II PLJK būstinėje budėjimas vyksta primadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais nuo 5 val. p. p. iki 9 val. vak. Visais II PLJK reikalais prašoma kreiptis darbo valandomis. Telefonas: 737 — 3300. Adresas: II Lithuanian World Youth Congress, 5620 S. Claremont, Chicago, Ill. 60636 U.S.A.

*

• Akademikų Skautų sąjūdis, 1972 m. sausio mėn. 21 ir 22 dienomis, 8:30 val. vak. Menėje, 25-15 W. 69th St., ruošia VAKARĄ SU LEONU BARAUSKU IR JONU KELEČIUM. Programoje: fragmentai iš Justino Marcinkevičiaus neseniai Lietuvoje sukurto dramos "Mindaugas" ir Antano Vaičiulaičio satyrinės pasakos "Uodas" improvizacija. Rezervacijų reikalu skambinti 778-6723 arba 737 — 4688. Visuomenė yra nuodžiūriama kviečiama dalyvauti.

Buvo gera ateitininkų žiemės kursuose išgerti kavos puoduką, atsipūsti, pasilsėti po paskaitos ir diskusijų. SAS žiemės kursų berniukų vadovas Algis Puteris (kairėje) ir paskaitininkas dr. R. Krivaičiūnas. Nuotr. J. Abromaičio

Jau prabėgo metai nuo pirmųjų mano slidinėjimo dienų ir išspūdžiai. Teisingai sakoma, kad pirmieji išpūdžiai yra stipriausi ir ilgiausia išliekantys. Gerai prisimenu, kaip praeitais metais praleidau daugiau laiko ant sniego sėdėdama, o ne slidinėdama. Tačiau šiais metais vėl grįžau į stovyklą su nemažesniu entuzizmu savo jėgas išbandyti ir naujų išpūdžių pasirinkti. Taigi, vykau, kaip ir daugelis kitų mūsų organizacijos narių, su gražiausiomis viltimis ir geriausioji nuotaika į A.S.D. ir Korp! Vytis žiemos stovyklą, kuri buvo gruodžio mėn. 28 d. — sausio mėn. 2 d. prie Caberfae, Mich. Šių metų stovyklos vadovybę sudarė: viršininkas — senj. V. Štuopys; išdininkas ir registracijos vedėjas — senj. T. Remys.

Nors sniego Chicagoje šią žiemą dar ir nebuvome matę ir i Michiganą keliavome per lietų, bet vis tikėjome sniego rasti stovykloje. Po maždaug šešių valandų kelionės pasiekėm stovyklą. Tenai nuvykę, kiek nusivylėm, nes sniego neradome pakankamai, bet pirmą naktį mūsų noras ir troškimas išsipildė. Per ištisą naktį ir sekančią dieną mūsų visų džiaugsmui ir pasitenkinimui, be pertraukos sniego, atrodo, buvo užverta kalno slinkimui sustabdyti, nes netoli už jos yra labai staigus kritimas, ir čia kalnas eina stačiai žemyn. Visi sutikom, kad ta tvora mūsų drąsulių vis tiek išgelbėjo, ir jis atsimušęs sustojo, bet kas (čiuožėjas ar tvora) daugiau nukentėjo, tai taip ir nepavyko nustatyti. Taip pat neišaiškinta, kas iš jo būtų likę, jei vis didėjančiu greičiu būtų nudardėjęs į kitą kalno pusę.

Atsitikimas rimtas, bet baigėsi laimingai. Dabar, kai pagalvoji ir prisimeni tą vaizdą, kaip jis ten kabojo ant tvoros, slides perkisęs į kitą jos pusę, tai nors ir jauti vyrui užuojautą, bet negali sulaikyti ir juoko.

Beveik tuo pačiu metu ir ant to paties kalno kita, jau "patyrusi" slidinėtoja, nebuvo tiek laiminga. Jai leidžiantis nuo kalno, nepasitaikė tvora, tai, negalėdama sustoti reikiamoje vietoje, šaukėsi pagalbos. Dirbinės klūtys nors ją ir sulaukė, bet nusi-nešė ir gerą pusę danties. Šiaip daugiau didesnių nuotykių nebuvo. Taigi viskas baigėsi gerai ir laimingai.

Linksmi ir draugiškoje nuotaikoje čia praleidome visą tą savaitę. Dienomis slidinėjami, o vakarais dalyvaudami programose, šokiuose ir pasilinksminimuose.

Džiugu, kad šiais metais stovykloje jau dalyvavo daugiau kaip 40 žmonių, o Naujų Metų savaitgaliiui suvažioavo net apie 60. Grįžom laimingai, nors kiek ir pavargę, bet kupini gaivinančių prisiminimų.

Dabar jau vėl visi įsijungė į savo studijas ir įsigilinę į storas knygas. Tačiau su kuo nors kalbant apie tą stovyklą praleistą savaitę, beveik kiekvienas ten buvęs tau primins kokį nors įvykį, primins ir nusišypsos ir pasakys, kad tikrai ten visi turėjo "good time".

Tyras oras, geras maistas, jaunatviška nuotaika ir sportiška dvasia buvo šios stovyklos pagrindiniai palydovai, fizinių ir dvasinių jėgų gaivintojai. Manau niekas nesigaili joje dalyvavęs ir nekantriai laukia sekančios.

Lydiša Jadviršytė

VYTAUTO MAČERNIO KŪRYBOS VAKARAS VILNIUJE

Dramos aktorius L. Noreika Aktorių namuose — Vilniuje, gruodžio mėn. buvo surengęs V. Mačernio poezijos vakarą. Programą sudarė poeto "Vilijos" ir "Sonetai". (E.)

NAUJA DRAMA BARBOROS RADVILAITĖS TEMA

"Pergalės" žurnalo 12 n-jė išspausdinta rašytojo J. Grušo trijų dalių istorinė drama "Barbora Radvilaitė". (E.)

• Chicago tautinių šokių grupė GRANDIS, vadovaujama I. Smieliauskienės, sausio mėn. 29 d. 7:30 val. vak. Jaunimo centre rengia tradicinį savo vakarą. Programoje — Lietuviškų vestuvių fragmentas. Staliukus rezervuoti pas p. E. Narutienę, tel. WA 5-9436. Visuomenė ir ypač jaunimas yra kviečiami gausiai dalyvauti.